

ČESKÉ VYSOKÉ UČENÍ TECHNICKÉ V PRAZE

Fakulta biomedicínského inženýrství
katedra zdravotnických oborů a ochrany obyvatelstva

**Preventivně výchovná činnost na základních školách v oblasti
ochrany obyvatelstva**

**Preventive Education Activities in Primary Schools in the Area
of Population Protection**

Bakalářská práce

Studijní program: Ochrana obyvatelstva

Studijní obor: Plánování a řízení krizových situací

Vedoucí práce: kpt. Ing. Mgr. Hynek Černý

Pavla Kralovanská DiS

Kladno , květen 2016

Z a d á n í   b a k a l á ř s k é   p r á c e

Student: **Pavla Kralovanská**
Obor: Plánování a řízení krizových situací
Téma: **Preventivně výchovná činnost na základních školách v oblasti ochrany obyvatelstva**
Téma anglicky: Preventive Education Activities in Primary Schools in the Area of Population Protection

Z á s a d y   p r o   v y p r a c o v á n í :

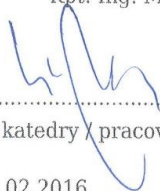
Bakalářská práce se bude zabývat problematikou vzdělávání a celkové připravenosti žáků školního zařízení na mimořádné události ve městě Kladno. Teoretická část práce bude věnována definování základních pojmů z oblasti ochrany obyvatelstva, charakterizování mimořádných událostí, integrovaného záchranného systému a jeho jednotlivých složek. Dále zde budou uvedeny vhodné možnosti vzdělávacích programů, metody a náplň výuky pro jednotlivé stupně vzdělávání. Praktická část bude zaměřena na výzkum, dotazníkové šetření, zpracování analýz a závěry terénního šetření. Výstupem práce bude celkové zhodnocení a komparace výsledků výzkumu v oblasti připravenosti žáků školního zařízení na mimořádné události a stanovení doporučení v oblasti preventivně výchovné činnosti na základních školách.

Seznam odborné literatury:

- [1] CHRÁSKA, Miroslav, Metody pedagogického výzkumu, základy kvantitativního výzkumu, ed. 1., Praha: Grada, 2007, 265 s., ISBN 978-80-247-1369-4
- [2] KROUPA, Miroslav, ŘÍHA, Milan, Ochrana obyvatelstva, ed. 1., Praha: ARMEX, 2006, 100 s., ISBN 80-86795-33-0
- [3] LINHART, Petr, BALEK, Václav, et al., Ochrana člověka za mimořádných událostí, ed. 1., Praha: Fortuna, 2003, 93 s., ISBN 80-7168-869-X
- [4] PANOCHA, Václav, Integrovaný záchranný systém (IZS) v České republice, ed. 1., Vydání. Praha: ARMEX, 1997, 93 s., ISBN 80-902283-0-5

zadání platné do: 11.09.2017

Vedoucí: Kpt. Ing. Mgr. Hynek Černý

vedoucí katedry / pracoviště

děkan

V Kladně dne 23.02.2016

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem práci s názvem „Preventivně výchovná činnost na základních školách v oblasti ochrany obyvatelstva“ vypracovala samostatně a použila k tomu úplný výčet citací použitých pramenů, které uvádím v seznamu přiloženém k bakalářské práci.

Nemám závazný důvod proti užití tohoto školního díla ve smyslu §60 Zákona č. 121/200 Sb., o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon).

V Kladně dne: 18. 5. 2016

Pavla Kralovanská

Poděkování

Ráda bych poděkovala vedoucímu mé bakalářské práce panu kpt. Ing. Mgr. Hynku Černému za jeho cenné rady, připomínky a veškerou podporu a pomoc, kterou mi poskytl při zpracovávání mé práce. Dále bych chtěla poděkovat vedení 4. Základní školy v Kladně za umožnění dotazníkového šetření. Mé poděkování patří též Mgr. Evě Motyčkové za odbornou pomoc s překladem.

Abstrakt

Bakalářská práce se zabývá problematikou preventivně výchovné činnosti na úrovni základních škol v oblasti ochrany obyvatelstva. Cílem mé bakalářské práce je určit, průběh vzdělávání žáků na jedné z konkrétních základních škol v této oblasti. Dále práce zkoumá znalosti dotazovaných respondentů v oblasti ochrany obyvatelstva a připravenost žáků na zvládnutí mimořádných událostí. Zjišťuje, jakým způsobem je tato výuka na této základní škole realizována. Práce charakterizuje, současný stav výuky a možnosti školících programů v oblasti ochrany obyvatelstva za mimořádných událostí pro jednotlivé stupně vzdělávání na konkrétní základní škole.

V teoretické části jsou charakterizovány základní pojmy týkající se ochrany obyvatelstva, mimořádných událostí a preventivně výchovné činnosti v této oblasti, které jsou zde podrobně vysvětleny.

V praktické části práce je zvolená problematika řešena pomocí metody empirického zkoumání s použitím jednotného dotazníku, který je vytvořený přímo pro potřeby výzkumu. Dále jsou zde vymezeny cíle a hypotézy práce. Rovněž je zde charakterizován výzkumný vzorek. Cílem empirického výzkumu je stanovit, průběh edukace žáků základních škol, zejména pak výuku požární ochrany, první pomoci a celkové připravenosti na mimořádné události.

Získané výsledky výzkumu jsou zpracovány ve formě grafů a tabulek. Diskuse obsahuje komparaci námi zjištěných dat s výsledky dalších autorů. V závěru je shrnutí cílů a zjištěných výsledků výzkumné práce.

Klíčová slova: základní škola, výuka, prevence, ochrana obyvatelstva, mimořádná událost

Abstract

This bachelor thesis deals with the issue of preventive education regarding the protection of population in basic schools. The aim of my bachelor thesis is to determine the course of education in this area to pupils in one particular basic school. It further examines the knowledge of the respondents in the area of protection of population and the preparedness of pupils to manage extraordinary events. It ascertains how the education in this field is implemented at this basic school. The work characterises the current state of education and possibilities of training programs in the field of protection of population under extraordinary events for the individual grades of education at a specific basic school.

The basic terms concerning protection of population, extraordinary events and preventive education are described in detail in the theoretical part.

The practical part deals with this issue by means of empirical examination using the unified questionnaire which has been specifically prepared for the research. Aims and hypotheses of the work are also defined there. The research sample is characterised as well. The aim of the empirical research is to state the course of education of basic school pupils, especially the education of fire protection, first aid and overall preparedness for extraordinary events.

The acquired results of the research are prepared in the form of graphs and tables. Discussion contains comparison of the data acquired by us with the results of other authors. The goals and ascertained results of the research are summarised in the conclusion.

Key words: basic school, education, prevention, protection of population, extraordinary event

Obsah

1. HISTORIE OCHRANY OBYVATELSTVA.....	11
1.1 Vývoj výuky ochrany obyvatelstva	12
1.1.1 Projekt z let devadesátých.....	12
2. SOUČASNÁ LEGISLATIVA.....	13
3. DEFINOVÁNÍ ZÁKLADNÍCH POJMŮ.....	15
3. 1 Ochrana obyvatelstva, civilní ochrana	15
3.1.1 Ochrana obyvatelstva.....	15
3.1.2 Civilní ochrana.....	15
3.2 Základní opatření k ochraně obyvatelstva	16
3.2.1 Varování a vyrozumění.....	16
3.2.2 Evakuace	16
3.2.3 Ukrytí	17
3.2.4 Individuální ochrana	17
3. 3 Mimořádná událost	18
3. 3. 1 Dělení mimořádných událostí	18
3.4 Integrovaný záchranný systém	19
3.4.1 IZS jako celek záchranných složek.....	19
3.5 Preventivně výchovná činnost	20
3.6 Základní vzdělávání.....	20
4. UČEBNÍ POMŮCKY, VZDĚLÁVACÍ PROGRAMY	20
4.1 Učební pomůcky, příručky	20
4.1.1 Příručka „Ochrana člověka za mimořádných událostí“	20
4.1.2 Příručka „Pro případ ohrožení“	21
4.1.3 Příručka „Výchova dětí v oblasti požární ochrany“	22
4.1.4 Příručka „Víš odkud voláš o pomoc na tísňovou linku 112?“	23
4.1.5 Příručka „Když se stane neštěstí“	23
4.1.6 Učebnice nakladatelství ALBRA.....	24
4.1.7 Učebnice nakladatelství Fortuna.....	24
4.2 Projekty a programy	25
4.2.1 Projekt NAPLNO.....	25
4.2.2 Metodický portál.....	26

4.2.3 Program HASÍK.....	26
4.2.4 Záchranný kruh	27
4.2.5 Video projekt OČMU	27
4.2.6 Školení pedagogů.....	27
5 CÍLE PRÁCE.....	30
6 METODIKA	31
6. 1 Popis a stanovení výzkumného vzorku	31
6.2 Výzkumný nástroj.....	31
6. 3 Stanovení hypotéz.....	32
7 PREZENTACE VÝSLEDKŮ VÝZKUMU	33
7.1 Vyhodnocení dat z dotazníku.....	33
7.2 Vyhodnocení cílů práce	47
7.3 Vyhodnocení hypotéz.....	48
8 DISKUZE.....	50
9 ZÁVĚR.....	56
SEZNAM POUŽITÝCH ZKRATEK	58
SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY	59
ELEKTRONICKÉ ZDROJE.....	60
SEZNAM POUŽITÝCH OBRÁZKŮ	62
SEZNAM POUŽITÝCH GRAFŮ	62
SEZNAM POUŽITÝCH TABULEK	64
SEZNAM PŘÍLOH.....	65

ÚVOD

Motto: „ *Připravený zřídka bývá zaskočen*“ (Marádová, 2007, str.1)

Pojem mimořádná událost v sobě zahrnuje velké množství situací, se kterými se my všichni v běžném životě můžeme setkat , jako jsou například záplavy, požáry a s rozvojem nových technologií, také havárie různého druhu. Životy, zdraví a konečně i majetek lidí jsou každodenně vystaveny nepříznivým vlivům těchto událostí. Mimořádné události ve většině případů vznikají náhle a neočekávaně. Dalo by se říci, že na takovou situaci nemůže být nikdo z nás dokonale připraven. Nicméně právě připravenost a prevence by měla být jedním ze základních kamenů při řešení těchto událostí. Dnešní doba s rostoucím nárůstem mimořádných událostí si přímo žádá, aby se s preventivně výchovnou činností v této oblasti začínalo již v předškolních zařízeních. Cílovou skupinou pro vzdělávání by měli být především děti a žáci

Považuji za důležité, aby se třeba i žáček první třídy uměl zachovat v případě požáru školy, nebo při poskytování základní první pomoci. Děti by se měly podněcovat k tomu, že pomáhat si navzájem je běžné, což se dnes příliš neděje. V dnešní době máme mnoho příruček a výukových materiálů, na jejichž podkladě by měli žáci mít schopnost podrobné přípravy, ale skutečnost je mnohdy úplně jiná. Školy mnohokrát výuku zanedbávají a žáci tak leckdy ani nemají ponětí, jak by se v krizových situacích měli zachovat..

Podle pokynu č. j. 12 050/03-22 vydaném Ministerstvem školství, mládeže a tělovýchovy k začlenění tematiky ochrany člověka za mimořádných událostí do vzdělávacích programů, by se problematika Ochrany člověka za mimořádných událostí měla začlenit do výuky v rozsahu nejméně 6 vyučovacích hodin ročně v každém ročníku. Hlavním úkolem je osvojit si tematiku v rozsahu úměrném věku žáků, orientovanou nejen na rozeznání varovného signálu „VŠEOBECNÁ VÝSTRAHA“ a chování po jeho vyhlášení, ale také na používání telefonních tísňových linek. Dále na obsah evakuačního zavazadla či zásady pro opuštění budovy například při požáru. V neposlední řadě i na důležitou součást jakou je poskytnutí první pomoci při zraněních v případě mimořádných událostí. (Pokyn č. j. 12 050/03-22 k začlenění tematiky ochrany člověka za mimořádných událostí do vzdělávacích programů, 2003)

TEORETICKÁ ČÁST

1. HISTORIE OCHRANY OBYVATELSTVA

Počátky oboru ochrany obyvatelstva můžeme datovat někdy mezi 1. a 2. světovou válkou. Zrod tohoto oboru je podmíněn rychlým vývojem vojenské techniky, která už tehdy způsobovala obrovské škody daleko za frontou. I další vývoj tohoto oboru byl ovlivněn zejména technickým rozvojem a sociální a politickou situací. Postupující vývoj ochrany obyvatelstva můžeme rozdělit na čtyři fáze.

Prvním je období od konce 20. let minulého století do konce 2. světové války. Tato doba je charakteristická zvláště protiletectkou a protichemickou ochranou. Další období je mezi léty 1945 – 1950. V tomto období je ochrana obyvatelstva nedoceňována následkem poválečné euforie. Další a to třetí etapou je doba silně ovlivněna opačným rozdělením světa a stále hrozícím světovým konfliktům s pravděpodobným využitím zbraní hromadného ničení. Od 60. let jde hlavně o zaměření na ochranu před jadernými zbraněmi. Poslední období začíná v 90. letech 20. století a můžeme říci, že trvá vlastně až do současnosti. Toto období je význačné přeorientováním se na mimořádné události nevojenského charakteru a další hrozby vyplývající z dnešní přetechnizované doby. (Linhart, Roudný, 2009)

Na základě vzniku samostatné České republiky v r. 1993 se začíná užívat název civilní ochrana. Hlavní obrat v koncepci ochrany obyvatelstva nastal až v roce 1997, mimo jiné i následkem tehdejších tragických povodní a zároveň velké možnosti vstupu České republiky do Severoatlantické aliance.

V roce 1997 schválila Vláda České republiky Usnesení č. 710 ke koncepci zajištění úkolů civilní ochrany, vymezených dodatkovým protokolem I k Ženevským úmluvám. Vláda České republiky tímto usnesením nechala ministrům obrany, ministrům vnitra a financí vypracovat plán úpravy odpovědnosti za civilní ochranu z Ministerstva obrany na Ministerstvo vnitra. Civilní ochrana se tím způsobem stala složkou civilního nouzového plánování. (Linhart, Roudný, 2009)

1.1 Vývoj výuky ochrany obyvatelstva

Ve výuce ochrany obyvatelstva na úrovni základního vzdělávání dětí, došlo postupnému vývoji a reformám. Dlouhé období byla tato problematika upravována Zákonem č. 73/1973 Sb., o branné výchově. Na podkladě tohoto zákona byla výuka na školách realizována pod záštitou Ministerstva školství a výuka branců i obyvatelstva pod záštitou Ministerstva vnitra. Avšak tato výuka se fakticky zabývala zejména prevencí před zbraněmi hromadného ničení a na základě vládnoucí tehdejší ideologie měla vytvářet především vztah k obraně země. (Zákon č. 73/1973 Sb.)

V roce 1991 došlo ke zrušení tohoto právního předpisu a nahrazení zákonem č. 217/1991 Sb. Zákon o zrušení Zákona č. 73/1973 Sb. Po změně režimu bylo stejné rozpoložení, jako po skončení 2. světové války a výuka civilní ochrany byla realizována jen minimálně. Postupem času ale došlo ke značným koncepčním přeměnám. Jedním ze zásadních přeměn bylo z části přesunutí zodpovědnosti za jednotlivou ochranu občanů ze státu na obyvatele. Příkladem je, že stát v minulosti vlastnil ochranné masky pro veškeré obyvatelstvo, ale později jsou masky k dispozici jen pro konkrétní skupinu obyvatel. Z tohoto důvodu vzrostla nutnost lepší přípravy na zvládnutí MU. Zařazení této problematiky do výuky v rámci základního a středoškolského vzdělávání. bylo shledáno, jako účinná metoda pro lepší zvládnutí MU (Pokyn č. j. 34776/98-22, 1999), (HZS ČR 2010)

1.1.1 Projekt z let devadesátých

Na konci roku 1995 uvedl Hlavní úřad civilní ochrany České republiky v součinnosti s Výzkumným ústavem pedagogickým v Praze projekt, jehož záměrem bylo určit, jestli lze některá témata vztahující se k ochraně člověka za mimořádných situací zařadit do učebních osnov do konkrétních vyučovacích předmětů. Projekt běžel mezi lety 1996 až 1997. Na podkladě tohoto projektu byl stanoven Pokyn Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy / dále jen MŠMT / k začlenění problematiky ochrany člověka za mimořádných situací / dále jen OČMU / do vzdělávacích programů (Pokyn č. j. 34776/98-22, 1999), (HZS ČR, 2010)

V tomto Pokynu MŠMT byla určena vhodná látka, která by měla být zařazena do vyučovacích osnov. Tématicky se jedná o ochranu obyvatelstva při radiálních ohroženích dále při ohrožení chemickými a jinými toxickými látkami a při živelných pohromách.

Rozložení okruhů a skutečný obsah výuky v určitých předmětech školy je v kompetenci ředitele konkrétní školy. Vzhledem k rozsáhlým povodním v srpnu 2002 a zkušenostem z jejich řešení, byl vydán nový pokyn MŠMT (Pokyn č. j. 12 050/03-22, 2003), (HZS ČR 2010)

Tento nový pokyn je velice krátký a doplňuje ho metodická příručka Generálního ředitelství Hasičského záchranného sboru České republiky / dále jen GŘ HZS ČR /.

Nejvýznamnější novinkou je povinné zařazení předmětu OČMU v rozsahu nejméně šesti vyučovacích hodin ročně v každém ročníku do osnov na veškerých základních, středních a vyšších odborných školách. Dodatkem č. j. 13 586/03-22 k pedagogickým podkladům, byly určeny cíle, kterých by se mělo takto stanovenou náplní výuky dosáhnout. Hlavním záměrem je zvládnutí problematiky v mezích přiměřených věku žáků. Problematika OČMU je orientována především na:

- rozeznání varovného signálu „VŠEOBECNÁ VÝSTRAHA“ a způsob jednání po jeho vyhlášení
- používání telefonních linek tísňového volání a dalších sdělovacích prostředků
- nachystání evakuačního zavazadla, zásady pro opuštění obydlí, nebo ohroženého území
- činnosti IZS
- poskytování první pomoci při zraněních v případě MU

2. SOUČASNÁ LEGISLATIVA

Nový legislativní rámec, týkající se bezpečnosti státu, byl vyřešen schválením Ústavního zákona č. 110/1998 Sb. o bezpečnosti České republiky tento zákon definuje krizové stavy a to nouzový stav, stav ohrožení státu a válečný stav. Zákon dále také ustanovuje Bezpečnostní radu státu. Ochrana civilního obyvatelstva jako interdisciplinární obor, je v současné době upravován několika zákony. Na prvním místě bychom zmínili Zákon č. 222/1999 Sb., o zajišťování obrany České republiky. (Linhart a kol. 2003)

Dále je to Zákon č. 133 / 1985 Sb., o požární ochraně. Obsahem tohoto zákona je vytvoření předpokladů pro účinnou ochranu života a zdraví lidí a jejich majetku před požáry a pro poskytování pomoci při živelních pohromách a jiných MU. Dále stanovuje povinnosti ministerstev a jiných správních úřadů, právnických i fyzických osob, určuje úlohu a postavení orgánů státní správy a samosprávy na úseku požární ochrany a také funkce a povinnosti požárních jednotek. ([www. hzscr.cz](http://www.hzscr.cz))

Také Zákon č. 239/ 2000 Sb., o integrovaném záchranném systému, jedná se o zákon , který definuje samotný IZS, stanovuje složky IZS a jejich kompetence, působnost a pravomoc státních orgánů územních samosprávných celků dále práva a povinnosti právnických a fyzických osob při přípravě na MU a během záchranných a likvidačních prací a při ochraně obyvatelstva před i po dobu vyhlášení stavu nebezpečí, nouzového stavu, stavu ohrožení státu a válečného stavu. Tímto zákonem byl zaveden koncept ochrany obyvatelstva. (Martínek, 2009)

Mezi výchozí právní předpisy vztahující se k problematice řešení mimořádných událostí řadíme především Zákon č. 240 / 2000 Sb., o krizovém řízení a o změně některých zákonů / dále jen krizový zákon /, ve znění pozdějších předpisů. V tomto zákoně je upravena problematika přípravy a samotného řešení nevojenských krizových situací. Krizový zákon podrobněji upravuje působnost a kompetence státních orgánů a orgánů územních samosprávných celků a práva a povinnosti právnických a fyzických osob při přípravě na krizové situace, které přímo nesouvisí se zajišťováním obrany České republiky před útoky z vnějšku a při jejich řešení. (Valášek, Martínek, 2008)

Měli bychom zmínit i Zákon č. 241 / 2000 Sb. Hospodářská opatření pro krizové stavy můžeme chápat jako organizační, materiální nebo finanční opatření přijímaná správním úřadem v krizových stavech pro zaopatření produktů, prací a služeb, bez kterých nelze zajistit zvládnutí krizových stavů a to způsobem nezbytné dodávky. (Šenovský, Adamec, Hanuška, 2005)

V neposlední řadě je to také zákon vztahující se k této problematice a to Zákon č. 320/ 2015 Sb., o Hasičském záchranném sboru České republiky a o změně některých zákonů. ([www. hzscr.cz](http://www.hzscr.cz))

V roce 2001 se Ministerstvo vnitra stalo takzvaným garantem oboru ochrany obyvatelstva a jeho významným koordinátorem. (Linhart, Roudný, 2009)

Základní listinou pro rozvoj oboru ochrany obyvatelstva je v současné době Koncepce ochrany obyvatelstva. Jako prvotní vznikla koncepce pro období do roku 2006 s výhledem do roku 2015. Jako druhá vznikla koncepce do roku 2013 s výhledem do roku 2020, která byla schválena v roce 2008. V současné době je v účinnosti Koncepce ochrany obyvatelstva do roku 2020 s výhledem do roku 2030. V této koncepci je stanoveno celkem šest oblastí, ve kterých by mělo být dosaženo rozvoje a dále tato koncepce určuje jakým směrem by měl směřovat vývoj oboru ochrany obyvatelstva. Mezi tyto oblasti se řadí např. základní organizační a technická opatření ochrany obyvatelstva, plánování a řešení opatření k ochraně společnosti nebo připravenost sil a prostředků. (Koncepce ochrany obyvatelstva do roku 2013, 2008), (Koncepce ochrany obyvatelstva do roku 2020, 2013)

3. DEFINOVÁNÍ ZÁKLADNÍCH POJMŮ

3. 1 Ochrana obyvatelstva, civilní ochrana

3.1.1 Ochrana obyvatelstva

Pojmem ochrana obyvatelstva rozumíme, realizování úloh civilní ochrany, zvláště pak varování, vyrozumění, evakuace, ukrytí , nouzové přežití a další metody k zabezpečení ochrany života, zdraví a majetku obyvatelstva. V České republice je ochrana obyvatelstva zaopatřována složkami Integrovaného záchranného systému / dále jen IZS /, dále systémem krizového řízení dále pak hospodářskými opatřeními a celkově veřejnou správou. (MV GŘ HZS ČR, kolektiv autorů, 2003)

3.1.2 Civilní ochrana

Pojmem civilní ochrana můžeme vymezit soubor činností a postupů věcně příslušných orgánů a dalších zapojených orgánů, organizací, složek a obyvatelstva, prováděných s cílem značně minimalizovat nežádoucí následky předpokládaných MU a krizových situací na životní podmínky, zdraví a životy lidí. (www. mvcr. cz)

3.2 Základní opatření k ochraně obyvatelstva

Mezi základní opatření k ochraně obyvatelstva patří především varování a vyrozumění, evakuace, ukrytí a individuální ochrana, můžeme je nazvat jako technická a organizační opatření.

3.2.1 Varování a vyrozumění

Varování je ucelený soubor technických, provozních a organizačních postupů zabezpečujících včasné varovné informování obyvatelstva o hrozící nebo už probíhající MU, která bude vyžadovat provedení opatření na ochranu obyvatelstva. Pokud dojde k včasnému zahájení preventivních opatření v případě ohrožení obyvatelstva, mohou tato opatření velmi významným způsobem zabránit poškození zdraví a životů obyvatel a škodám na majetku.

Oznámení o hrozící MU směřují na dvě strany, z části ke složkám IZS a současně pak k obyvatelstvu ohroženému MU. V dnešní době je v činnosti jednotný systém varování a vyrozumění / dále JSVV/. Mezi koncové prvky tohoto vyrozumění patří zejména sirény.

Varování obyvatelstva je základní úlohou státu, zastupovaného hlavně HZS ČR, kromě toho také obcemi a provozovateli atomových zařízení. V neposlední řadě mají též zaměstnavatelé povinnost varovat své zaměstnance či školy své žáky. JSVV je výchozí součástí varování obyvatelstva a dále ho doplňují další zdroje z kterých přicházejí informace k obyvatelstvu, je to obecní rozhlas, regionální televize nebo rádia, mohou to být mobilní rozhlašovací prostředky / hlásná vozidla /, či individuální vyhlášení policií, hasiči, nebo pracovníky samosprávy.

U nás v ČR existuje výlučně jen jeden varovný signál sirén pro obyvatele, který je charakteristický kolísavým tónem v trvání 140s. Hned po skončení tohoto varování, by v případě MU měla následovat upřesňující informace. (Kroupa, Říha, 2006)

3.2.2 Evakuace

Evakuace je komplex opatření k přesunu osob, hospodářského zvířectva a věcných prostředků z prostoru ohroženého MU na bezpečné místo. Rozhodnutí o evakuaci může provést velitel zásahu, obec, kraj, ale také i zaměstnavatel. O tom jakým způsobem bude

evakuace provedena jsou obyvatelé informováni z televize, rádia nebo z tamního veřejného rozhlasu. (MV GŘ HZS ČR, kolektiv autorů , 2003)

Evakuaci je možno dělit podle rozdílných kritérií. Podle řízení evakuace ji můžeme dělit na samovolnou, kdy není řízena odpovědnými orgány a na řízenou evakuaci. Evakuaci lze také dělit podle časového úseku na krátkodobou a dlouhodobou, podle pravděpodobné doby opuštění domova. Kromě toho dělíme evakuaci podle velikosti na evakuaci objektovou a evakuaci plošnou. Evakuace probíhá na podkladě předem připravených evakuačních plánů, ale ne vždy to je pravidlem. Evakuační plány jsou používány zejména při dlouhodobé evakuaci. (Linhart a kol., 2003)

3.2.3 Ukrytí

K jednomu ze zásadních opatření týkajících se ochrany obyvatelstva patří též ukrytí. Jedná se o ukrytí ve stálých úkrytech, tyto stálé úkryty civilní ochrany jsou stavby trvalé povahy. Tyto stavby jsou vybudovány většinou k dvojímu využití a za mírového stavu jsou používány běžným způsobem třeba jako sklady, v době ohrožení obyvatelstva jsou tyto stavby využívány právě jako úkryty. (Zeman, Mika, 2007)

Na našem území ČR jsou tyto stálé úkryty už jen jako pozůstatek z války a vzhledem k strategickému plánování z tehdejší doby, jsou rozmístěny po našem území velmi nepravidelně. Mnoho úkrytů se nachází v Praze a Středočeském kraji , ale i v Moravskoslezském a Ústeckém kraji. Nejmenší počet úkrytů se nachází v Jihočeském a Libereckém kraji. Některé úkryty jsou v současné době zpřístupněné pro veřejnost. (Linhart, Roudný, 2009)

Druhým typem jsou úkryty improvizované a spíše dodatečně vybudované. Takovým provizorním úkrytem je vhodný prostor v části stavby, který bude přizpůsoben právníkem a fyzickým osobám pro ochranu osob daného objektu před působením a následky MU s využitím svých materiálních a peněžitých zdrojů. (Linhart, Roudný, 2009)

3.2.4 Individuální ochrana

Individuální ochranou chápeme souhrn organizačních a materiálních opatření, které mají za cíl chránit jednotlivé osoby před nežádoucími účinky toxických, nebezpečných, chemických, biologických či radioaktivních látek. K individuální ochraně jedince se používají

prostředky improvizované ochrany a to zejména cest dýchacích, očí a povrchu celého těla. (Ministertsvo vnitra / dále jen MV /, 2009)

Prostředky individuální ochrany můžeme rozdělit na standardní a improvizované. Standardní prostředky obsahují celou řadu ochranných pomůcek, jako jsou dýchací masky a ochranné obleky. Mezi improvizované prostředky můžeme zařadit pomůcky a předměty každodenní potřeby, které se používají zvláště k ochraně co největší části povrchu těla, a částí těla primárně náchylných k postižení, jako je hlava a cesty dýchací. Jako vhodné pomůcky jsou používány např. pláštěnka, gumové rukavice, lyžařské brýle, různé roušky apod. (Brzybohatý a kol. 2001)

3. 3 Mimořádná událost

Mimořádnou událostí / dále jen MU /rozumíme situaci nenadálou a obtížnou, často způsobenou škodlivým působením člověka, nebo přírodními vlivy, která s sebou nese ohrožení životů, zdraví, majetku, nebo životního prostředí a téměř vždy vyžaduje záchranné a likvidační práce. (Šafr, 2014)

Ministerstvo vnitra blíže definuje MU jako: „*Událost nebo situaci vzniklou v určitém prostředí v důsledku živelní pohromy, havárie, nezákonnou činností, ohrožením kritické infrastruktury, nákazami, ohrožením vnitřní bezpečnosti a ekonomiky, která je řešena obvyklým způsobem orgány a složkami bezpečnostního systému podle zvláštních právních předpisů. Pod tímto pojmen je v současných právních předpisech ČR uváděna řada pojmů jako jsou např. mimořádná situace, nouzová situace, pohroma, katastrofa, havárie.*“ (www. mvcr. cz)

3. 3. 1 Dělení mimořádných událostí

MU dělíme podle jejich působící příčiny na :

- 1) MU vzniklé přírodními vlivy jako jsou povodně, zemětřesení, velké sesuvy půdy, orkány, velké lesní požáry a v našich podmínkách nepravděpodobné sopečné výbuchy a tornáda

- 2) Havárie jako jsou chemické havárie, radiační havárie a opět u nás nepravděpodobné ropné havárie
- 3) Antropogenní MU způsobené činností člověka, což jsou v dnešní době velmi časté teroristické útoky, nebo žhářství (Studijní materiály OOMU, 2011)

3.4 Integrovaný záchranný systém

IZS je v dnešní podobě právně definovaný zákonem č. 239/2000 Sb., je to celek součinnosti základních, ale i ostatních složek IZS. IZS je složkou vnitřní bezpečnosti státu a má podíl na realizování ústavního práva obyvatelstva, na poskytování pomoci v případě ohrožení zdraví nebo života a na poskytování pomoci ze strany státu. Ke vzniku IZS došlo z nutnosti denní činnosti záchranných složek, obzvláště při komplikovaných haváriích a živelných pohromách, kdy bylo zapotřebí uspořádat celkovou činnost všech, kteří se přímo zúčastňují zásahu a přispívají tím k jeho zdárnému zvládnutí. (Linhart, Roudný 2009)

Cílem IZS je funkčním a globálním využitím soustředěných sil a prostředků, záchrana lidských životů, hmotných a duchovních statků společnosti a redukce důsledků způsobených MU. (Bouřa, 2004)

3.4.1 IZS jako celek záchranných složek

Dle zákona č. 239/2000 Sb. je IZS tvořen základními složkami a to HZS ČR, dále jednotkami požární ochrany zařazené do celoplošného pokrytí kraje, zdravotnickou záchrannou službou a Policií ČR. Nicméně hlavní záchrannou složkou IZS je HZS ČR.

Mezi ostatní složky IZS patří síly a prostředky ozbrojených sil, ostatní ozbrojené bezpečnostní sbory, ostatní záchranné sbory, orgány ochrany veřejného zdraví, havarijní, pohotovostní, odborné a jiné služby, zařízení civilní ochrany, neziskové organizace a sdružení občanů, která lze využít k záchranným a likvidačním pracím. Základní složky IZS mají nepřetržitou pohotovost a v případě potřeby jsou připraveny k zásahu. Oproti tomu ostatní složky IZS vykonávají činnost pouze na vyžádání dle nutnosti. (Rosická, 2007)

3.5 Preventivně výchovná činnost

Preventivně výchovnou činnost můžeme definovat jako soubor organizačních, technických a provozních postupů a činností orientovaných na obyvatelstvo z důvodu prevence, nebo zmírnění nežádoucích jevů, informování o povaze ohrožení, o případném vzniku MU a pro sebeochranu a pomoc druhým, k ochraně životů, zdraví, majetku a životního prostředí při vzniklé MU.(Šiman, MV- GŘ HZS ČR, 2011)

3.6 Základní vzdělávání

Základní vzdělávání je jediným ze vzdělávacích období, kterého se povinně musí účastnit všechny děti a které vytváří podstatu pro celoživotní učení u celé naší populace. Žáci základního vzdělávání jsou tedy vhodná cílová skupina. Každé ze vzdělávacího období tím lze chápat žáky 1. a 2. stupně, má odlišné požadavky a vzdělávací cíle. Pro každý stupeň vzdělávání je zapotřebí použít různých metod a odlišných forem výuky. Odlišovat se mezi žáky 1. a 2. stupně tedy budou i dovednosti a znalosti v oblasti ochrany člověka. (www. msmt. cz)

4. UČEBNÍ POMŮCKY, VZDĚLÁVACÍ PROGRAMY

4.1 Učební pomůcky, příručky

4.1.1 Příručka „Ochrana člověka za mimořádných událostí“

Jedná se o výchozí příručku, která byla vydána na základě Pokynu MŠMT v roce 2003 a to k začlenění tematiky ochrany člověka za mimořádných událostí do vzdělávacích programů, tato příručka byla do všech základních a středních škol distribuovaná pouze po jednom výtisku a to cestou HZS krajů.

Příručka je určena učitelům základních a středních škol, jako vzdělávací pomůcka pro snadnější výuku dané problematiky. Na konci každého z témat jsou doplňující údaje a testy k ověření vědomostí žáků. Příručka je spíše teoretická než metodologická. Příručka

je doplněna 4 instruktážními filmy s názvy: „ *Povodně a ochrana člověka, Havárie s únikem nebezpečných látek, než přijede záchranka, Ochrana obyvatelstva za mimořádných událostí* „(Příručka - Ochrana člověka za mimořádných událostí, 2003), (www.hzscr.cz)

Příručka obsahuje tyto čtyři tématické celky:

- 1) **OČMU:** tento tématický celek je orientován především na motivaci žáků a přináší žákům obecný přehled o oblasti ochrany obyvatelstva, žáci by se měli seznámit s primárními úkoly a postupy v rámci ochrany obyvatelstva
- 2) **Živelní pohromy:** v této části jsou žáci seznamováni s problematikou týkající se zejména požárů, povodní a zátop, sesuvů půdy, atmosférických poruch, zemětřesení a s prevencí před MU tohoto druhu
- 3) **Nehody s únikem nebezpečných látek:** v tomto celku se žáci seznamují s možným vznikem úniku nebezpečných látek a s jejich účinky, kromě toho se zásadami chování obyvatel při vzniku takovéto havárie
- 4) **Radiační havárie atomových energetických zařízení:** tato část zahrnuje oblast zabezpečení atomových elektráren a informuje žáky o postupech k ochraně zdraví lidí při vzniku radiačního neštěstí v atomové elektrárně (Pokyn MŠMT č. j. 13 586/03-22)

4.1.2 Příručka „Pro případ ohrožení“

Příručka pro obyvatele byla vydána MV a GŘ HZS ČR v roce 2002. Každá škola dostala jedno vydání této příručky a dále byla také příručka distribuována na obecní úřady a zastupitelství. Tato příručka zahrnuje všeobecné pokyny a návody pro obyvatele, podle kterých by měli jednat v případě ohrožení života, zdraví, nebo majetku a životního prostředí následkem vzniklé MU.

Příručka obsahuje tyto tématické bloky:

- 1) *„Důležitá telefonní čísla tísňového volání*
- 2) *Obecné zásady*
- 3) *Varovný signál*
- 4) *Když zazní siréna*
- 5) *Co dělat, když bude nařízena evakuace*
- 6) *Zásady pro opuštění bytu nebo rodinného domu v případě evakuace*
- 7) *Evakuační zavazadlo*
- 8) *Ochrana před povodněmi*
- 9) *Havárie a chemickém závodě s únikem nebezpečných látek*
- 10) *Havárie v jaderném energetickém zařízení s únikem radioaktivních látek*
- 11) *Biologické zbraně*
- 12) *Chemické zbraně*
- 13) *Prostředky improvizované ochrany osob v radioaktivně, chemicky a biologicky zamořeném prostředí*
- 14) *Anonymní oznámení (uložení bomby, třaskaviny, použití nebezpečné látky apod.)*
- 15) *Integrovaný záchranný systém*
- 16) *Kde získat informace“*

(Příručka - Pro případ ohrožení, 2003), (www.hzscr.cz)

4.1.3 Příručka „Výchova dětí v oblasti požární ochrany“

Příručka byla vydána MV a GŘ HZS ČR v roce 2005, jako příručka pro učitele základních a speciálních škol v návaznosti na předchozí příručku z roku 2003 „Ochrana člověka za mimořádných událostí“. Tato příručka je rozpracováním kapitoly o požárech. Každá ze škol získala jeden kus publikace a dva instruktážní filmy.

Příručka je rozčleněna na část teoretickou, kde jsou uvedeny základní informace o požární ochraně, jako je popis principů hoření, způsoby hašení požárů, jaké jsou druhy hasících přístrojů a jejich použití. V neposlední řadě jaká je základní činnost jednotek požární ochrany při MU. Součástí této kapitoly jsou i základy zdravotní péče a první pomoci. Praktická část příručky slouží k ověření znalostí dané problematiky. Příručka je vytvořena velmi obsáhle a tak, aby si pedagog mohl vybrat problematiku podle svých časových

možností a přiměřené věku žáků. (Příručka - Výchova dětí v oblasti požární ochrany, 2005),
(www. hzscr.cz)

4.1.4 Příručka „Víš odkud voláš o pomoc na tísňovou linku 112?“

Příručka vydaná MV - GŘ HZS ČR v roce 2008, která má za úkol usnadnit orientaci při ohlašování vzniklé MU. Autor publikace mjr. Mgr. Jaroslav Lepeška z HZS Plzeňského kraje uvádí, že „ *Hlavním cílem této brožury je jasně a srozumitelně informovat veřejnost o možných orientačních bodech, které mohou lidé použít při ohlašování mimořádné události. Materiál by však měl rovněž přispět k výcviku operátorů linek tísňového volání složek integrovaného záchranného systému,*“ (www. hzscr. cz)

4.1.5 Příručka „Když se stane neštěstí“

Tato příručka byla vydána v roce 2011 psychosociálním intervenčním týmem MV - GŘ HZS ČR. Příručka byla vytvořena pro ředitele škol, pedagogy, výchovné poradce, školní psychology a pro pracovníky pedagogickopsychologických poraden. Inspirací by mohla být i pro rodiče, pracovníky pomáhajících profesí, ale i pro samotné žáky.

Situace, ke kterým se příručka vztahuje:

- 1) **Když se ve škole** přihodí situace, že je žák, nebo pracovník školy zraněn či usmrcen. Jde především o případy jako je úraz, těžká nemoc, sebevražda, vražda, ale i pokud je jejich spolužák, nebo kolega pohřešovaný či nezvěstný
- 2) **Když se mimo školu** přihodí situace, že je žák, nebo pracovník školy zraněn či usmrcen, včetně jeho rodiny, kamarádů, sourozenců. Může se jednat o případy jako jsou situace, když někdo z jejich rodiny, nebo blízkých trpí těžkou nemocí či následky úrazu

4.1.6 Učebnice nakladatelství ALBRA

Nakladatelství ALBRA vydalo soubor učebnic v roce 2004 - 2006, které jsou rozděleny podle jednotlivých ročníků. Tento soubor učebnic pro základní školy společně s metodickou příručkou „*Osobní bezpečí*“ pro 1. stupeň ZŠ, která je k řadě učebnic nakladatelstvím ALBRA vydávána má schvalovací doložku MŠMT.

Soubor učebnic:

- 1) *„Ochrana člověka za mimořádných událostí - Osobní bezpečí - Neztratím se? Neztratím! - učebnice pro 1. ročník ZŠ*
- 2) *Ochrana člověka za mimořádných událostí - Osobní bezpečí - Bezpečí a nebezpečí - učebnice pro 2. ročník ZŠ*
- 3) *Ochrana člověka za mimořádných událostí - Osobní bezpečí - Počítej se vším - učebnice pro 3. ročník ZŠ*
- 4) *Ochrana člověka za mimořádných událostí - Osobní bezpečí - S mapou nezabloudím - učebnice pro 4. ročník ZŠ*
- 5) *Ochrana člověka za mimořádných událostí - Osobní bezpečí - Pomáhám zraněným - učebnice pro 5. ročník ZŠ (www.mvcr.cz)*

4.1.7 Učebnice nakladatelství Fortuna

Mezi další vydavatele, kteří se zaměřili na problematiku ochrany obyvatelstva patří nakladatelství Fortuna. Tyto učebnice mají též schvalovací doložku MŠMT.

Pomůcky vydané nakladatelstvím učebnic Fortuna:

- 1) *„Ochrana člověka za mimořádných událostí - Sebeochrana a vzájemná pomoc - učebnice pro občanskou a rodinnou výchovu na ZŠ, vydaná v roce 2002*

- 2) *Ochrana člověka za mimořádných událostí - Havárie s únikem nebezpečných látek, Radiační havárie - učebnice pro chemii a fyziku na ZŠ, vydaná v roce 2002*
- 3) *Ochrana člověka za mimořádných událostí - Živelní pohromy - učebnice pro zeměpis a přírodopis na ZŠ, vydaná v roce 2002*
- 4) *Ochrana člověka za mimořádných událostí - učebnice pro první stupeň ZŠ, vydaná v roce 2003*
- 5) *Ochrana člověka za mimořádných událostí - učebnice pro střední školy, vydaná v roce 2003“ (www. mvcr.cz)*

4.2 Projekty a programy

4.2.1 Projekt NAPLNO

Základním záměrem tohoto projektu bylo zavedení nové metodiky výuky OČMU do praxe, která by byla v souladu s novou školskou reformou. Na základě tematicky zaměřené inspekce, která byla realizována v roce 2004 ve všech krajích na několika školách bylo zjištěno že, dosavadní publikace vztahující se k této problematice hodnotí pedagogové jako nevyhovující a neuchopitelné pro jejich výuku.

Tento projekt byl uskutečněn Občanským sdružením JAK? Mezi rokem 2007 - 2008 byl projekt NAPLNO spolufinancován Evropským sociálním fondem a státním rozpočtem ČR částkou 1 681 206 Kč.

Hlavním smyslem projektu NAPLNO patří především snaha metodiku logicky seřadit tak, aby byla pro výuku co nejlépe aplikovatelná. Pedagogové si tak mohou některé části sami zvolit, upravit a začlenit do svého školícího programu. Základní podstata této metodiky soušasně zůstane nezměněna.

Dalším cílem je celkové přehodnocení dosavadního tematického obsahu OČMU. Do metodiky byla zařazena témata, která byla dříve zmiňována jen okrajově nebo úplně vynechána. Patří sem například chování při požáru, nebo autonehodě.

Posledním cílem je dospět ke změně pohledu na samotnou problematiku OČMU na základních školách, ale i u veřejnosti.

Základní cílovou skupinou tohoto projektu byli žáci 2. stupně ZŠ a jejich učitelé v dosahu sdružení NAPLNO a to v Královéhradeckém a Pardubickém kraji. Pro účely výuky OČMU byla sdružením vytvořena metodická příručka „OČMU na 2. stupni ZŠ“. Příručka je určena pedagogům, kteří na jejím základě budou schopni s nejmenším množstvím peněz sami úspěšně vzdělávat své žáky v problematice OČMU. (www.naplno.osjak.cz)

4.2.2 Metodický portál

Tento Metodický portál Rámcový vzdělávací program / dále jen RVP/ byl vytvořen jako základní metodická opora pedagogům k zavedení souhrnných výukových programů na ZŠ. Jeho smyslem bylo utvořit místo, kde učitelé budou moci vzájemně inspirovat a sdělovat si své zkušenosti nejen s problematikou OČMU. Cílovou skupinou, jsou zejména ředitelé a učitelé škol. Metodický portál RVP je od ledna 2012 spravován Národním ústavem pro vzdělávání, poradenským zařízením a zařízením pro další vzdělávání pedagogických pracovníků. (www.rvp.cz)

4.2.3 Program HASÍK

Autoři tohoto preventivně výchovného programu který vznikl za podpory České asociace hasičských důstojníků / dále jen ČAHD /v roce 1996, jsou Bohdan a Štěpán Mikulkovi v té době příslušníci HZS Bruntál. Do roku 1998 fungoval tento program pouze zkušebně pouze na několika školách a od roku 2001 je základním kamenem programu Citadela o.s. Bruntál.

V dnešní době se jedná patrně o nejpropracovanější program soustavné výchovy dětí v oblasti požární ochrany a ochrany obyvatelstva. Hlavním principem je předávání informací dětem přímo příslušníky HZS, hasiči - instruktoři, kteří problematiku požárů, dopravních nehod, ochrany obyvatelstva znají nejlépe. Program je určen dětem, kdy příslušníci HZS navštíví děti 2. a 6. tříd základních škol. Výuka probíhá formou zábavné diskuze a ukázek. Celý program je ze strany HZS uskutečňován zdarma. Pro snadnější pochopení dané problematiky dětmi má program „Hasík“ svého maskota (obrázek 1, Příloha 2)

(www.hasik.cz), (www.hzscr.cz)

4.2.4 Záchranný kruh

Záchranný kruh je nezisková organizace, která vznikla v roce 2005. Jejím hlavním úkolem je podpora složek IZS. Tato asociace tvoří materiály pro snadnější výuku, které jsou určeny pedagogům a jejich žákům například formou deskových her. Jedná se o projekt deskových her s názvem „*Včas umět a znát je napořád*“.

Dále pořádá a organizuje preventivně vzdělávací akce pro veškeré cílové skupiny. Navrhuje a vytváří pomůcky pro záchranáře a jejich činnost. Tato asociace zhotovila a spravuje bezpečnostní informační systém pro obce a města ČR. Její činností je i spolupráce na celostátních plánech v oboru běžných rizik a MU. ([www. zachranny - kruh. cz](http://www.zachranny-kruh.cz))

4.2.5 Video projekt OČMU

Jedná se o videoprojekt Hasičského záchraného sboru Středočeského kraje s názvem „*Od prstýnku k vrtulníku aneb nový videoprojekt středočeských hasičů*“, který byl téměř jeden rok ve zkušebním provozu. Celý realizační tým, který se na projektu podílí se skládá převážně z příslušníků HZS ČR z úseku prevence.

Tento projekt vznikl i na podkladě zpětné vazby od učitelů a jejich zkušenostmi s řešením mnohdy obtížných situací. Inspirací pro natočení klipů jsou skutečné případy, které musejí výjezdoví hasiči často řešit, jako například šetrné odstranění prstýnku z oteklého prstu. Vedoucím projektu OČMU je kpt. Ing. Mgr. Hynek Černý.

Výukové filmy jsou orientovány zejména na cílovou skupinu žáků a studentů základních a středních škol. Pro posílení autorského týmu bylo velkým kladem i přizvání psychologky HZS Středočeského kraje kpt. PhDr. Evy Biedermannové. Hlavním cílem tohoto projektu je poučit děti, že díky prevenci před rizikovými situacemi k nim docházet vůbec nemusí. A jestliže už se tak stane, tak díky jednoduchým postupům v instruktážních filmech, se pak mohou a umějí v takových situacích správně zachovat. ([www. klipyocmu.cz](http://www.klipyocmu.cz)), ([hzscr. cz](http://hzscr.cz))

4.2.6 Školení pedagogů

„Na stanici HZS Rakovník příslušníci prevence zorganizovali celodenní školení, které bylo složené z různých prezentací a reálných videí tak, aby byla v co největší šířce obsažena

problematika ochrany člověka za běžných rizik a mimořádných událostí. Cílem bylo přiblížit pedagogům toto téma co nejzajímavější formou, aby pak i oni obdobně předali získané poznatky na školách svým žákům. Děti by tak měly lépe pochopit, jak se v různých zdravotní nebo i život ohrožujících situacích zachovat.“ ([www. hzs.cz](http://www.hzs.cz)) Obrázek 2 a 3, Příloha 3

PRAKTICKÁ ČÁST

5 CÍLE PRÁCE

Hlavním cílem teoretické části práce je vytvoření celistvého náhledu na problematiku preventivně výchovné činnosti na úrovni základních škol v oblasti ochrany obyvatelstva. Kromě toho zde definujeme základní pojmy z oblasti ochrany obyvatelstva, charakterizujeme mimořádné události, integrovaný záchranný systém a jeho jednotlivé složky včetně platné legislativy týkající se této oblasti. Dále zde uvádíme metody a náplň výuky pro jednotlivé stupně vzdělávání.

Základním cílem praktické části je zjistit, jaká je míra připravenosti dětí na zvládnutí MÚ. V bakalářské práci budeme vycházet z výsledků empirického zkoumání s použitím anonymního dotazníku.

Cíle práce:

- 1) poskytnout ucelený náhled a charakterizování základních pojmů týkající se problematiky ochrany obyvatelstva, mimořádných událostí a současné legislativy z této oblasti
- 2) zmapování současné náplně výuky a rozsahu vzdělávacích programů na úrovni základního vzdělání, týkající se této problematiky
- 3) zhodnocení, jaká je připravenost žáků konkrétní Základní školy ve městě Kladno na zvládnutí MU za běžných rizik a to především, jaké jsou znalosti dětí v oblasti první pomoci a v oblasti požární ochrany pomocí dotazníkového šetření
- 4) potvrzení či popření námi naformulovaných hypotéz, které se zaměřují především na to, jakým způsobem a jakou formou probíhá na této konkrétní škole výuka ochrany obyvatelstva za mimořádných událostí, dále na připravenost respondentů na zvládnutí mimořádných událostí, konkrétně jak se správně chovat při evakuaci školy, jak se správně zachovat při vzniku požáru, nebo při poskytování laické první pomoci

u člověka v bezvědomí. Kromě toho zda respondenti dovedou správně rozeznat telefonní linky tísňového volání

6 METODIKA

Teoretická část práce je zpracována za použití odborné literatury a elektronických zdrojů, které souvisejí s uvedenou problematikou. Praktická část práce je vypracována s využitím anonymního jednotného dotazníku. (Příloha 1 – Dotazník)

Následným provedením analýzy těchto zjištěných dat, jsme došli k výsledkům šetření , které jsou pro dobrou přehlednost v praktické části práce interpretovány vytvořenými grafy a tabulkami. Dle výsledků šetření jsou pak dále potvrzeny, nebo vyvráceny námi stanovené hypotézy.

6.1 Popis a stanovení výzkumného vzorku

Pro účely této bakalářské práce jsme zvolili metodu dotazníkového šetření. Dotazník je orientován na ověření připravenosti žáků na zvládnání MÚ a na to jaké jsou znalosti dotazovaných respondentů v této oblasti. Dále zjišťujeme, jakým způsobem je tato výuka realizována. Jako výzkumný vzorek jsme zvolili žáky 5. a 6. třídy na 4. Základní škole v Kladně ve věkovém rozmezí 10-12let .

Celkem bylo dotazováno 115 respondentů ve čtyřech třídách. Z tohoto počtu respondentů bylo 59 chlapců a 56 dívek. Dotazníky byly respondentům rozdány a po jejich vyplnění opět sebrány osobně a to postupně ve všech třídách. Časový limit k vyplnění dotazníku byla jedna vyučovací hodina. Výzkumné šetření bylo zahájeno 19. 2. 2016 a ukončeno týž den.

6.2 Výzkumný nástroj

Jako výzkumný nástroj jsme použili anonymní jednotný dotazník vytvořený přímo pro potřeby výzkumu. V úvodní anamnestické části dotazníku respondenti vyplnili pouze svůj

věk a pohlaví. Pokyny k vyplnění dotazníku byly podány ústně a vždy ve stejném znění ve všech třídách a zároveň jsou uvedeny v úvodu dotazníku. Respondenti byli proto vyzváni o jeho pečlivé přečtení.

Dotazník tvoří 20 uzavřených otázek, u kterých dotazovaní respondenti označili pouze jednu odpověď ze dvou předem určených odpovědí, přičemž jedna z nabízených odpovědí byla vždy správná a druhá odpověď byla nesmysl. Otázky v dotazníku jsou stylizovány tak, aby jim respondenti snadno porozuměli a byly přiměřené jejich věku. Vyhodnoceno bylo pouze 100 dotazníků a to z toho důvodu, že i přes jasné instrukce k vyplnění, byly některé dotazníky vyplněny jen částečně a nebylo je možné zařadit do výzkumného vzorku.

6. 3 Stanovení hypotéz

V bakalářské práci jsme si určili následující hypotézy:

HYPOTÉZA 1 *Předpokládáme, že preventivně výchovná činnost na základní škole v oblasti ochrany obyvatelstva, probíhá v 75% formou praktických ukázek, různých cvičení, nebo přednášek ve škole.*

HYPOTÉZA 2 *Předpokládáme, že více než 50% respondentů ví, jak se správně chovat při evakuaci školy.*

HYPOTÉZA 3 *Předpokládáme, že více než 50% respondentů se dokáže správně chovat při vzniku požáru.*

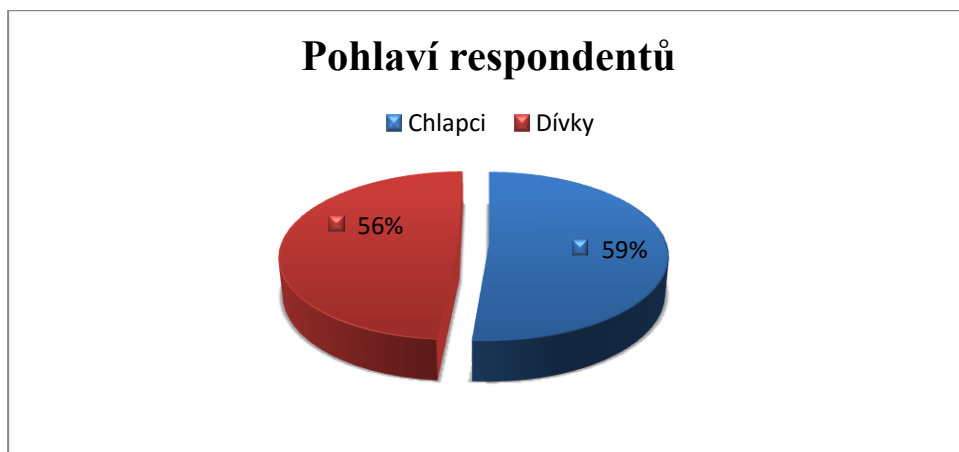
HYPOTÉZA 4 *Předpokládáme, že více než 75% respondentů dokáže poskytnout laickou první pomoc člověku, který je bezvědomí.*

HYPOTÉZA 5 *Předpokládáme, že více než 75% respondentů zná správně všechny linky tísňového volání.*

7 PREZENTACE VÝSLEDKŮ VÝZKUMU

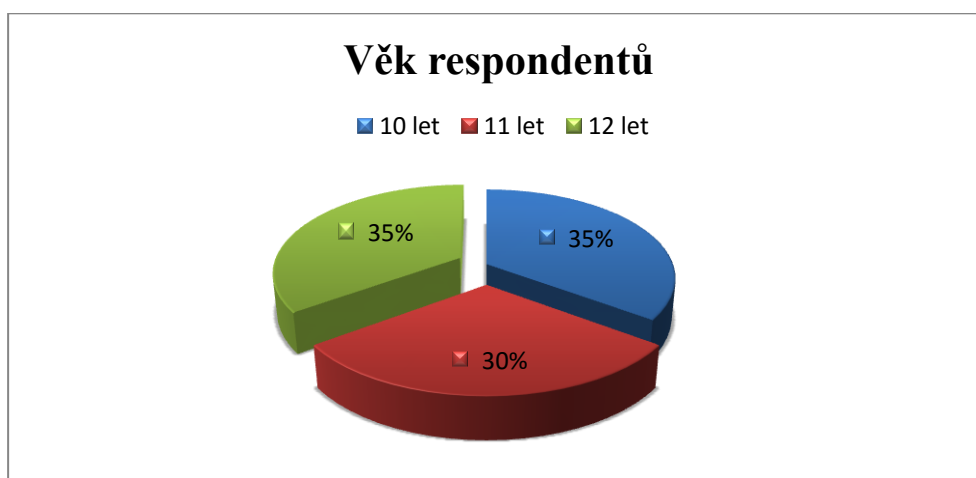
7.1 Vyhodnocení dat z dotazníku

Graf 1 - Pohlaví respondentů

Tab. 1 - Pohlaví respondentů

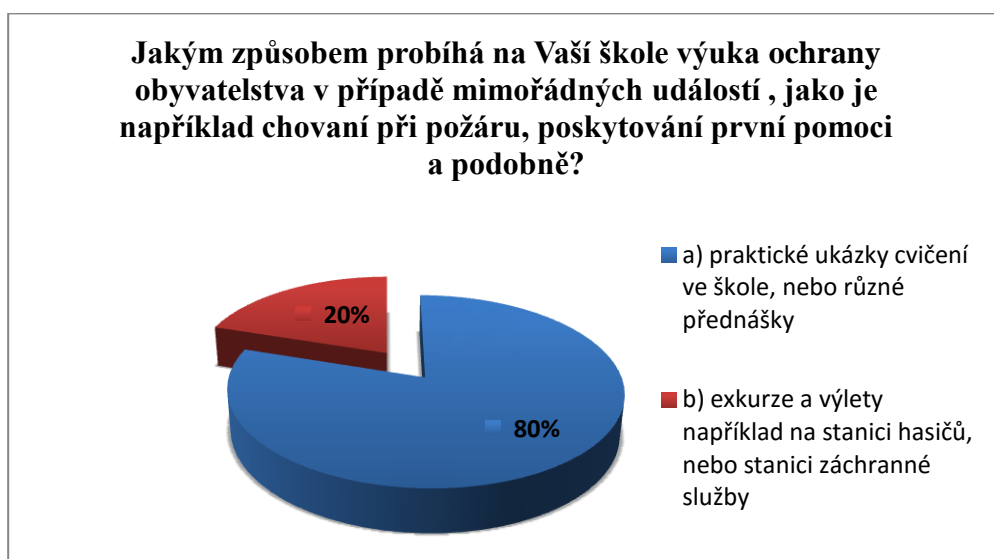
Pohlaví respondentů	Počet v procentech
Chlapci	59%
Dívky	56%
Souhrn	115%

Graf 2 - Věk respondentů

Tab. 2 - Věk respondentů

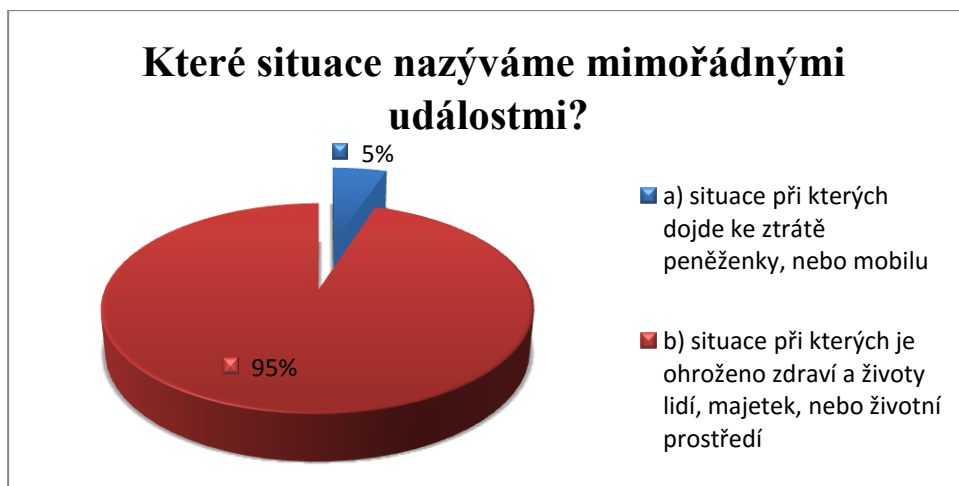
Věk respondentů	Počet v procentech
10 let	35%
11 let	30%
12 let	35%
Souhrn	100%

Graf 3 - otázka č. 1

Tab. 3 Jakým způsobem probíhá na Vaší škole výuka Ochrany obyvatelstva v případě mimořádných událostí, jako je například chování při požáru, poskytování první pomoci a podobně?

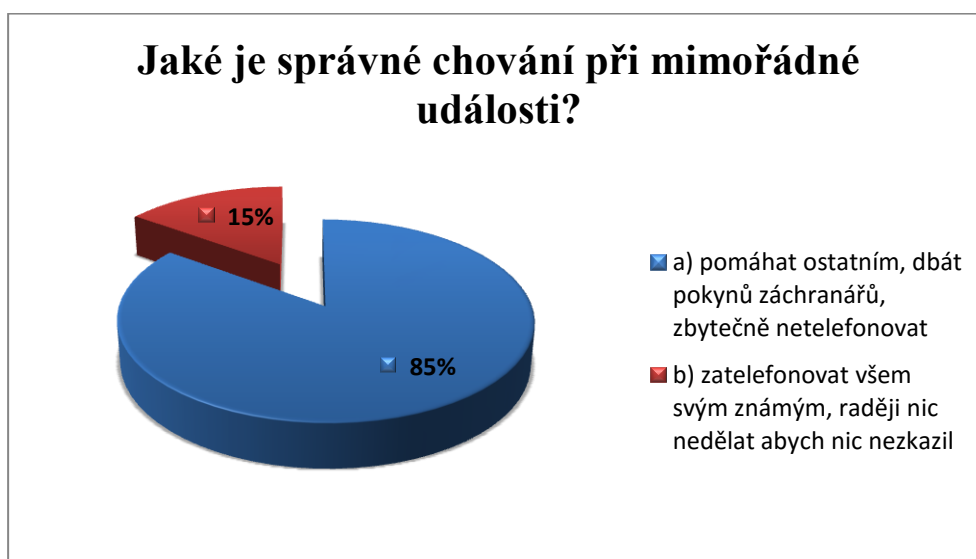
Odpověď	Počet v procentech
a) praktické ukázky cvičení ve škole, nebo různé přednášky	80%
b) exkurze a výlety například na stanici hasičů, nebo stanici záchranné služby	20%
Souhrn	100%

Graf 4 - otázka č. 2

Tab. 4 - Které situace nazýváme mimořádnými událostmi?

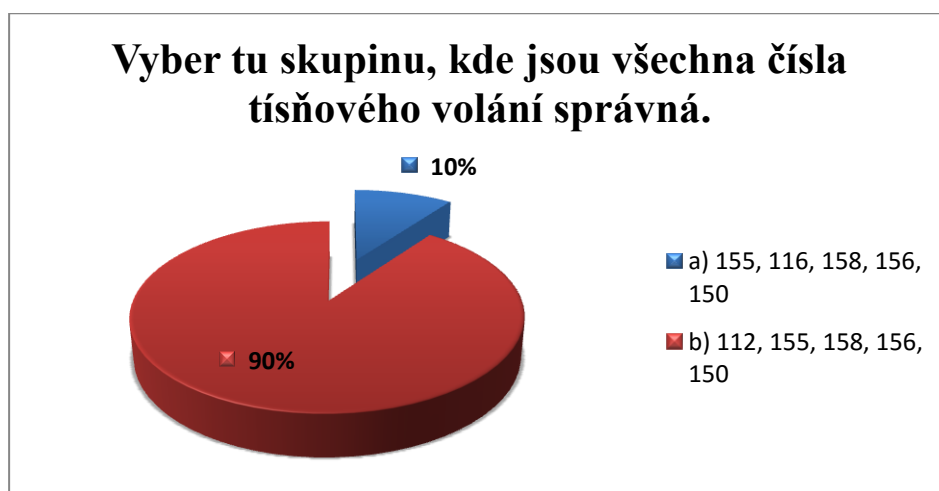
Odpověď	Počet v procentech
a) situace při kterých dojde ke ztrátě peněženky, nebo mobilu	5%
b) situace při kterých je ohroženo zdraví a životy lidí, majetek, nebo životní prostředí	95%
Souhrn	100%

Graf 5 - otázka č. 3

Tab. 5 - Jaké je správné chování při mimořádné události?

Odpověď	Počet v procentech
a) pomáhat ostatním, dbát pokynů záchranářů, zbytečně netelefonovat	85%
b) zatelefonovat všem svým známým, raději nic nedělat abych nic nezkazil	15%
Souhrn	100%

Graf 6 - otázka č. 4

Tab. 6 - Vyber tu skupinu, kde jsou všechna čísla tísňového volání správná.

Odpověď	Počet v procentech
a) 155, 116, 158, 156, 150	10%
b) 112, 155, 158, 156, 150	90%
Souhrn	100%

Graf 7 - otázka č. 5

Tab. 7 - Co je nutné nahlásit, když voláš na tísňovou telefonní linku?

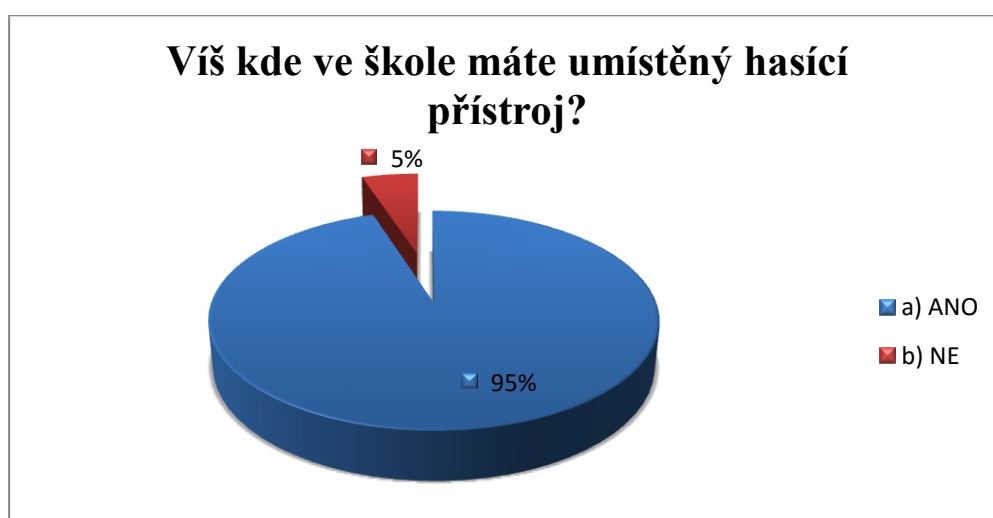
Odpověď	Počet v procentech
a) co se stalo, kde se to stalo, kdo volá a z jakého telefonního čísla volá	90%
b) co mám na sobě, kolik mi je let a kde bydlím	10%
Souhrn	100%

Graf 8 - otázka č. 6

Tab.8 - Pokud zjistíš, že v domě vznikl požár, co uděláš nejdřív?

Odpověď	Počet v procentech
a) okamžitě vyběhnu z domu, přivolám hasiče a voláním „HORÍ“ upozorním ostatní sousedy v domě	95%
b) schovám se v domě v místnosti, kde ještě nehoří a počkám v bezpečí na příjezd hasičů	5%
Souhrn	100%

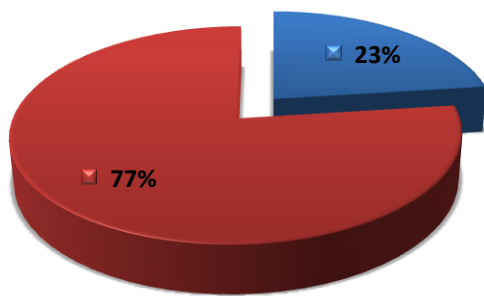

Graf 9 - otázka č. 7

Tab. 9 - Víš kde ve škole máte umístěný hasičský přístroj?

Odpověď	Počet v procentech
a) ANO	95%
b) NE	5%
Souhrn	100%

Hoří-li na tobě oblečení co uděláš?

a) budu utíkat a hledat nejbližší zdroj vody

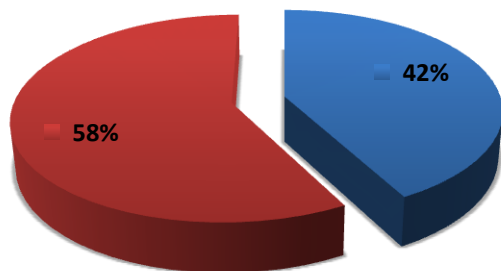
b) okamžitě si lehnu na zem a budu válet sudy, dokud oheň neuhasím, obličej si budu chránit dlaněmi

Graf 10 - otázka č. 8

Tab. 10 - Hoří-li na tobě oblečení co uděláš?

Odpověď	Počet v procentech
a) budu utíkat a hledat nejbližší zdroj vody	23%
b) okamžitě si lehnu na zem a budu válet sudy, dokud oheň neuhasím, obličej si budu chránit dlaněmi	77%
Souhrn	100%

Proč zní každou první středu v měsíci ve 12 hodin sirény nepřerušovaným tónem po dobu 140 vteřin?

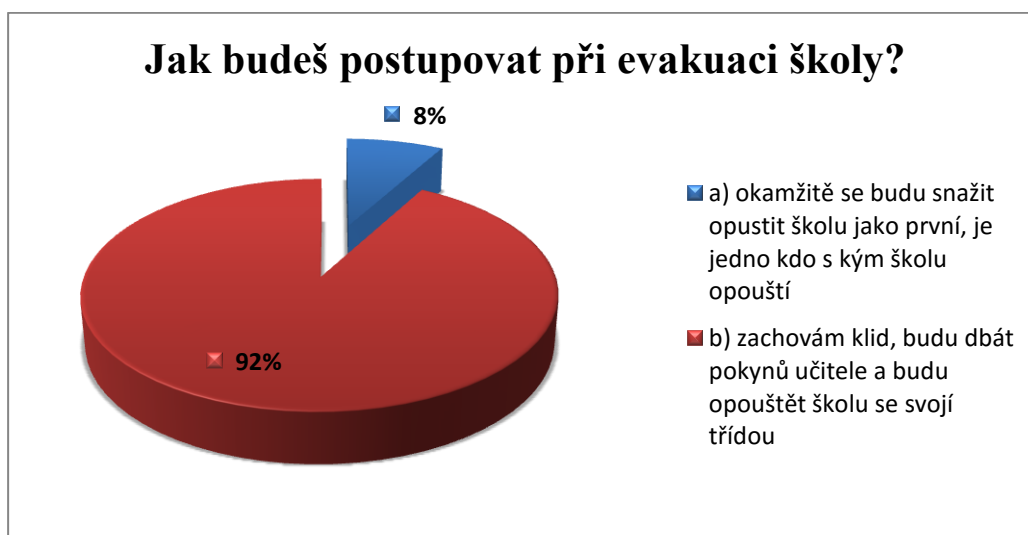
a) svolávají hasiče na pravidelné cvičení

b) jedná se o zkoušku, jestli všechny sirény fungují

Graf 11 - otázka č. 9

Tab. 11 - Proč zní každou první středu v měsíci ve 12 hodin sirény nepřerušovaným tónem po dobu 140 vteřin?

Odpověď	Počet v procentech
a) svolávají hasiče na pravidelné cvičení	42%
b) jedná se o zkoušku, jestli všechny sirény fungují	58%
Souhrn	100%

Graf 12 - otázka č. 10

Tab. 12 - Jak budeš postupovat při evakuaci školy?

Odpověď	Počet v procentech
a) okamžitě se budu snažit opustit školu jako první, je jedno kdo s kým školu opouští	8%
b) zachovám klid, budu dbát pokynů učitele a budu opouštět školu se svojí třídou	92%
Souhrn	100%

Graf 13 - otázka č. 11

Tab. 13 - Které důležité věci patří do evakuačního zavazadla?

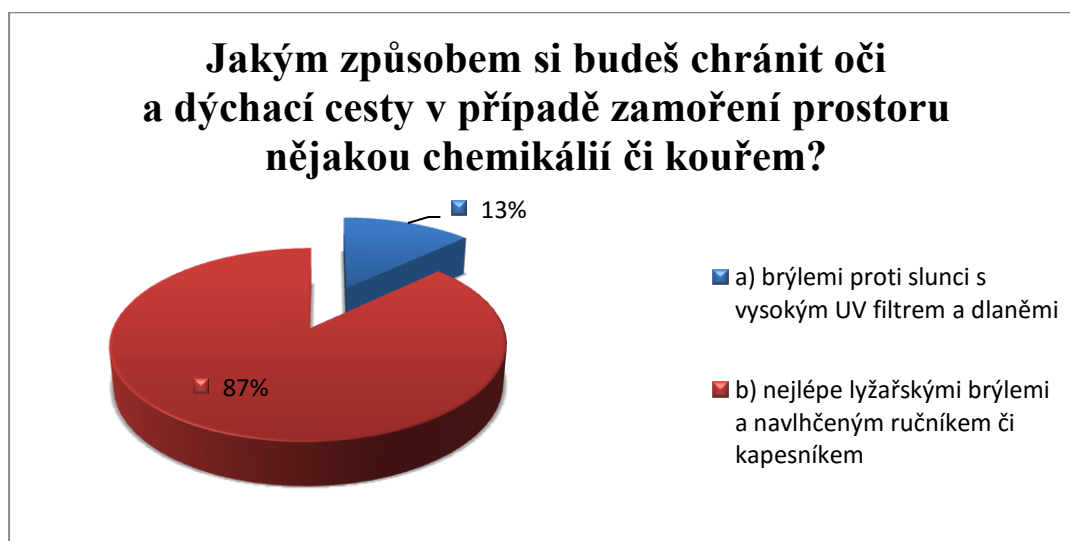
Odpověď	Počet v procentech
a) varná konvice, přenosná televize nebo tablet, stolní lampička, veškeré své oblečení a své osobní věci, čisticí prostředky, hodiny	2%
b) plastová láhev s pitnou vodou, trvanlivé potraviny, toaletní a hygienické potřeby, léky, příkrývka, svítidla, osobní doklady, peníze a cennosti	98%
Souhrn	100%

Graf 14 - otázka č. 12

Tab. 14 - Co uděláš pokud v tvé blízkosti dojde k úniku většího množství nebezpečné chemické látky?

Odpověď	Počet v procentech
a) půjdu se podívat blíž co se stalo a pokusím se udělat pár fotek	2%
b) nebudu se přibližovat k místu havárie, odejdu do bezpečné vzdálenosti	98%
Souhrn	100%

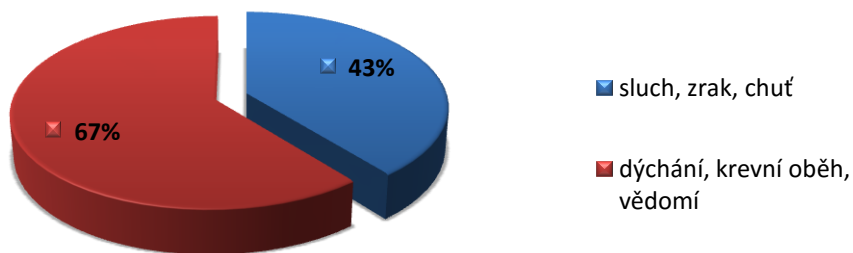

Graf 15 - otázka č. 13

Tab. 15 - Jakým způsobem si budeš chránit oči a dýchací cesty v případě zamoření prostoru nějakou chemikálií či kouřem?

Odpověď	Počet v procentech
a) brýlemi proti slunci s vysokým UV filtrem a dlaněmi	13%
b) nejlépe lyžařskými brýlemi a navlhčeným ručníkem či kapesníkem	87%
Souhrn	100%

Jaké jsou tři základní životní funkce?

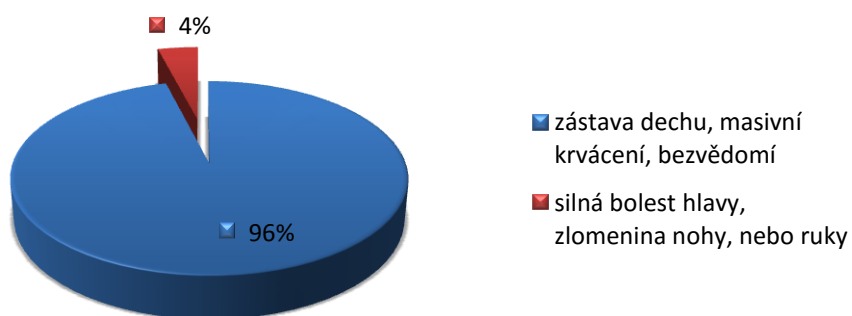

Graf 16 - otázka č. 14

Tab. 16 - Jaké jsou tři základní životní funkce?

Odpověď	Počet v procentech
a) sluch, zrak, chuť	43%
b) dýchání, krevní oběh, vědomí	67%
Souhrn	100%

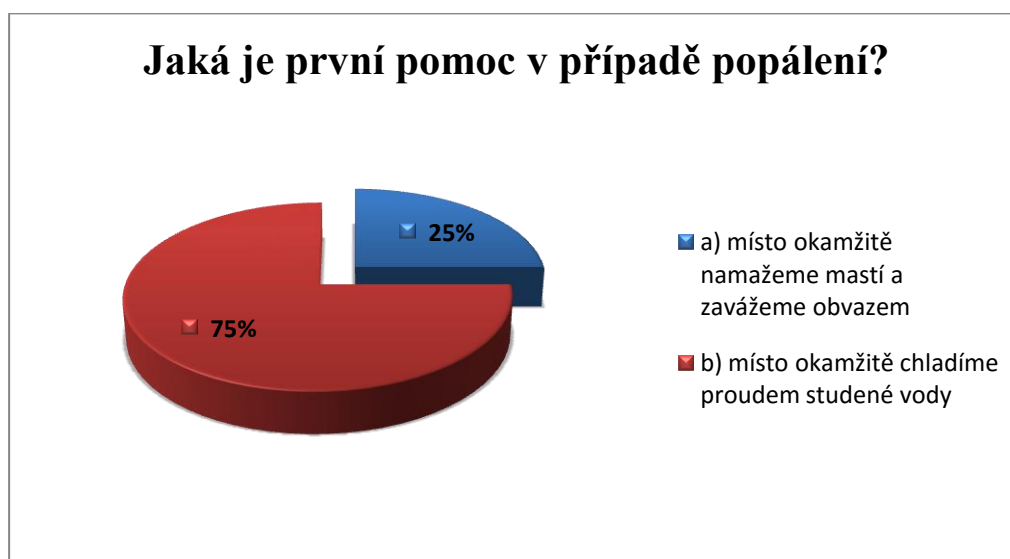
Které stavy bezprostředně ohrožují život člověka?

Graf 17 - otázka č. 15

Tab. 17 - Které stavy bezprostředně ohrožují život člověka?

Odpověď	Počet v procentech
a) zástava dechu, masivní krvácení, bezvědomí	96%
b) silná bolest hlavy, zlomenina nohy, nebo ruky	4%
Souhrn	100%

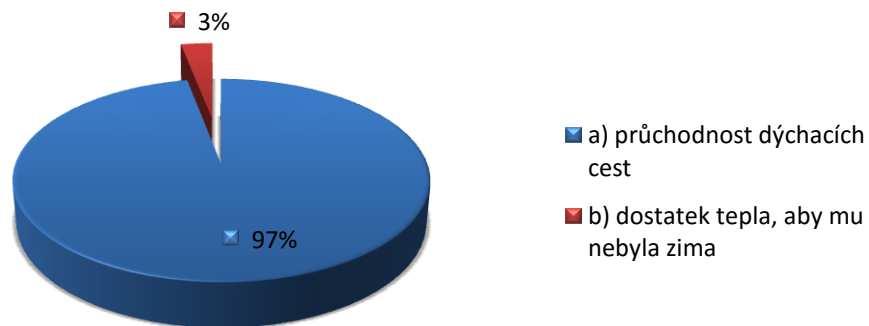

Graf 18 - otázka č. 16

Tab. 18 - Jaká je první pomoc v případě popálení?

Odpověď	Počet v procentech
a) místo okamžitě namažeme mastí a zavážeme obvazem	25%
b) místo okamžitě chladíme proudem studené vody	75%
Souhrn	100%

Co je nejdůležitější zajistit člověku, který je v bezvědomí?

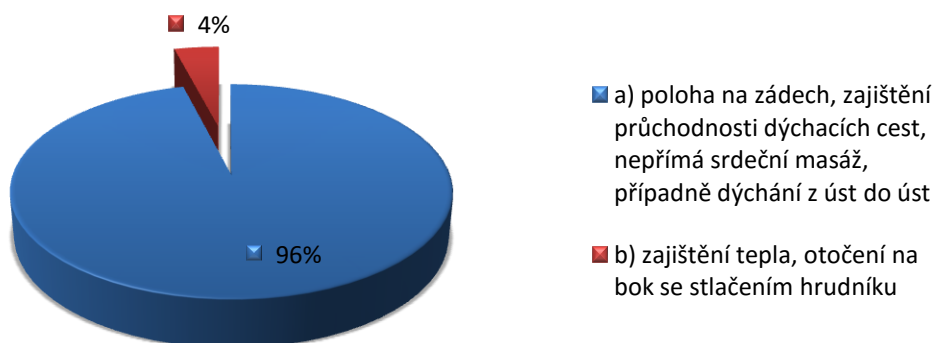

Graf 19 - otázka č. 17

Tab. 19 - Co je nejdůležitější zajistit člověku, který je v bezvědomí?

Odpověď	Počet v procentech
a) průchodnost dýchacích cest	97%
b) dostatek tepla, aby mu nebyla zima	3%
Souhrn	100%

V čem spočívá resuscitace člověka?

Graf 20 - otázka č. 18

Tab. 20 - V čem spočívá resuscitace člověka?

Odpověď	Počet v procentech
a) poloha na zádech, zajištění průchodnosti dýchacích cest, nepřímá srdeční masáž, případně dýchání z úst do úst	96%
b) zajištění tepla, otočení na bok se stlačením hrudníku	4%
Souhrn	100%

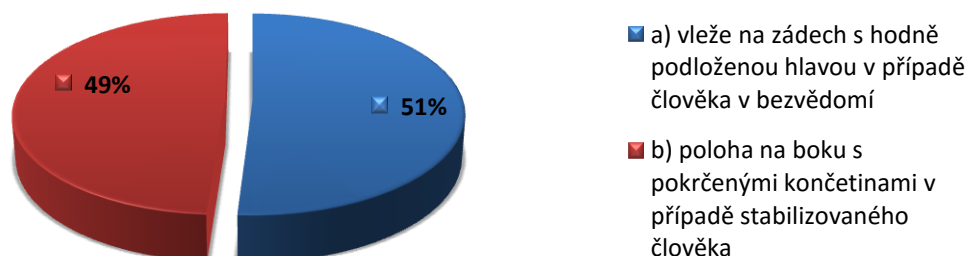

Graf 21 - otázka č. 19

Tab. 21 - Kolik stlačení hrudníku za minutu musíš udělat při nepřímé srdeční masáži u dospělého člověka?

Odpověď	Počet v procentech
a) 10 stlačení	25%
b) 100 stlačení	75%
Souhrn	100%

Jak vypadá stabilizovaná poloha a v jakém případě jí používáme?

Graf 22 - otázka č. 20

Tab. 22 - Jak vypadá stabilizovaná poloha a v jakém případě jí používáme?

Odpověď	Počet v procentech
a) vleže na zádech s hodně podloženou hlavou v případě člověka v bezvědomí	51%
b) poloha na boku s pokrčenými končetinami v případě stabilizovaného člověka	49%
Souhrn	100%

7.2 Vyhodnocení cílů práce

V bakalářské práci jsme si stanovili několik cílů. Prvním cílem bylo poskytnout ucelený náhled a charakterizování základních pojmů týkající se problematiky ochrany obyvatelstva, mimořádných událostí a současné legislativy z této oblasti. Této problematice je věnována teoretická část práce.

Druhým cílem bylo zmapování současné náplně výuky a rozsahu vzdělávacích programů na úrovni základního vzdělání, týkající se této problematiky. Čemuž se též z části věnuje teoretická část práce.

Třetím cílem bylo zhodnocení, jaká je připravenost žáků konkrétní Základní školy ve městě Kladno na zvládnutí MU za běžných rizik a to především, jaké jsou znalosti dětí v oblasti první pomoci a v oblasti požární ochrany. Respondenti byli dotazováni pomocí dotazníku, kde byly na tyto oblasti šetření zformulovány konkrétní otázky. Vyhodnocením odpovědí jsme došli k závěrům šetření, čímž byl tento cíl splněn.

Posledním, čtvrtým cílem práce bylo potvrzení či popření námi naformulovaných hypotéz, které se zaměřují především na to, jakým způsobem a jakou formou probíhá na této konkrétní škole výuka ochrany obyvatelstva za mimořádných událostí, dále na připravenost respondentů na zvládnutí mimořádných událostí, konkrétně jak se správně chovat při evakuaci školy, jak se správně zachovat při vzniku požáru, nebo při poskytování laické první pomoci u člověka v bezvědomí. Kromě toho zda respondenti dovedou správně rozeznat telefonní linky tísňového volání. Vyhodnocením odpovědí z dotazníků jsme došli k potvrzení či popření naformulovaných hypotéz, čímž byl tento cíl splněn.

7.3 Vyhodnocení hypotéz

HYPOTÉZA 1 *Předpokládáme, že preventivně výchovná činnost na základní škole v oblasti ochrany obyvatelstva probíhá v 75% formou praktických ukázek, různých cvičení, nebo přednášek přímo ve škole.*

S **HYPOTÉZOU 1** souvisela **otázka č. 1**. V této otázce jsme zjišťovali, jakou formou probíhá na základní škole výuka ochrany obyvatelstva. **80%** respondentů odpovědělo, že výuka Ochrany obyvatelstva v případě mimořádných událostí, jako je například chování při požáru, poskytování první pomoci probíhá u nich ve škole formou praktických ukázek, cvičení ve škole, nebo různých přednášek. **20%** respondentů se přiklání k tomu, že tato výuka u nich ve škole probíhá spíše formou exkurzí a výletů například na stanici hasičů, nebo stanici záchranné služby.

Na základě vyhodnocení výsledků byla HYPOTÉZA č. 1 potvrzena.

HYPOTÉZA 2 *Předpokládáme, že více než 50% respondentů ví, jak se správně chovat při evakuaci školy.*

S **HYPOTÉZOU 2** souvisela **otázka č. 10**. V této otázce jsme zjišťovali, zda respondenti ví, jak se správně chovat při evakuaci školy. **92%** respondentů odpovědělo, že při evakuaci školy zachová klid, bude dbát pokynů učitele a bude opouštět školu se svojí třídou. Pouze **8%** respondentů uvedlo, že se bude okamžitě snažit opustit školu jako první, je jedno kdo s kým školu opouští.

Na základě vyhodnocení výsledků byla HYPOTÉZA 2 potvrzena.

HYPOTÉZA 3 *Předpokládáme, že více než 50% respondentů se dokáže správně zachovat při vzniku požáru.*

S **HYPOTÉZOU 3** souvisela **otázka č. 6**. V této otázce jsme zjišťovali, zda respondenti ví, jak se správně chovat při vzniku požáru. **95%** respondentů odpovědělo, že okamžitě vyběhne z domu, přivolá hasiče a voláním „HORÍ“ upozorní ostatní sousedy v domě. Pouze **5%** respondentů uvedlo, že se schová v domě v místnosti, kde ještě nehoří a počká v bezpečí na příjezd hasičů.

Na základě vyhodnocení výsledků byla HYPOTÉZA 3 potvrzena.

HYPOTÉZA 4 *Předpokládáme, že více než 75% respondentů dokáže poskytnout laickou první pomoc člověku, který je v bezvědomí.*

S **HYPOTÉZOU 4** souvisela **otázka č. 17**. V této otázce jsme zjišťovali, zda respondenti ví, co je nejdůležitější zajistit člověku, který je v bezvědomí? **97%** respondentů odpovědělo, že nejdůležitější je zajistit člověku průchodnost dýchacích cest. Pouze **3%** respondentů uvedlo, že nejdůležitější je zajistit člověku dostatek tepla, aby mu nebyla zima.

Na základě vyhodnocení výsledků byla HYPOTÉZA 4 potvrzena.

HYPOTÉZA 5 *Předpokládáme, že více než 75% respondentů zná správně všechny linky tísňového volání.*

S **HYPOTÉZOU 5** souvisela **otázka č. 4**. V této otázce jsme zjišťovali, zda respondenti znají správně všechny linky tísňového volání. **90%** respondentů odpovědělo, že správné linky tísňového volání je skupina čísel 112, 155, 158, 156, 150. Pouze **10%** respondentů uvedlo skupinu čísel 155, 116, 158, 156, 150.

Na základě vyhodnocení výsledků byla HYPOTÉZA 5 potvrzena.

8 DISKUZE

V této části výzkumné práce bychom se seznámili s prezentací provedené analýzy námi zjištěných dat a rozebrání jednotlivých částí bakalářské práce. Budeme se zde věnovat zejména vyhodnocení praktické části práce s provedením komparace námi zjištěných výsledků s výsledky dalších autorů a odbornou literaturou týkající se shodného tématu.

Úvodem této části výzkumné práce bychom objasnili důvod výběru zvolené problematiky. K výběru tohoto tématu došlo z několika důvodů. Je důležité si uvědomit, že lidské životy, zdraví a konečně i majetek jsou každodenně vystaveny nežádoucímu působení těchto událostí. Mimořádné události ve většině případů vznikají náhle a neočekávaně a právě proto by měla být připravenost jedním ze základních kamenů při řešení samotných událostí a jejich důsledků. Dnešní doba s rostoucím počtem mimořádných událostí způsobených činností člověka vyžaduje, aby preventivně výchovná činnost v této oblasti byla zařazena do pravidelné výuky základního vzdělávání. Ideální cílovou skupinou by měli být především žáci druhých až šestých tříd.

Dalším důvodem k výběru tohoto tématu s uvedenou problematikou je i fakt, že mým zaměstnáním je profese zdravotní sestry. Během své praxe jsem se setkala s mnoha případy a to buď bezohlednosti, nebo neznalosti při poskytování první pomoci. Jako rodič vedu své děti k přesvědčení, že nejdůležitější je především prevence a pokud už dojde k mimořádné události, tak i ochota pomoci druhým. Chromíková a spol. uvádí, že: „*Nejlépe zvládnutá mimořádná událost je ta, ke které vůbec nedošlo.*“ Dále uvádí, že: „*Pro úspěch a smysluplnost výuky OČMU je v žácích třeba posilovat sebedůvěru a zodpovědnost (za sebe a své konání, za majetek, životní prostředí...), motivovat je k pomoci a probouzet v nich potřebu vlastní aktivity. Přijetím takového moderního postoje z žáků mimo jiné vyrostou*

pozitivní vzory pro ostatní obyvatele. Ti tak budou dlouhodobě motivováni zvyšovat svou vlastní připravenost na mimořádné události.“ (Chromíková a spol., 2014, str. 11)

V teoretické části bakalářské práce jsme se orientovali na definování základních pojmů týkajících se problematiky OČMU a preventivně výchovné činnosti v této oblasti. Přičemž hlavním cílem teoretické části práce je vytvoření celistvého náhledu na tuto problematiku. V úvodu teoretické části práce uvádíme obecně historický rozvoj a počátky oboru ochrany obyvatelstva. Roudný a Linhart uvádí, že stěžejním je rok 1997, kdy došlo k hlavnímu obratu v koncepci ochrany obyvatelstva mimo jiné i následkem tehdejších tragických povodní a zároveň velké možnosti vstupu České republiky do Severoatlantické aliance.

Další kapitolou teoretické části je kapitola, která se věnuje tématu vývoje výuky ochrany obyvatelstva. Zásadní význam měl projekt, který probíhal v devadesátých letech a na jehož podkladě byl stanoven Pokyn MŠMT k začlenění problematiky OČMU do výuky. Tímto pokynem byla určena vhodná látka, která by měla být zařazena do vyučovacích osnov. Tématicky se jedná o ochranu obyvatelstva při radiačních ohroženích dále při ohrožení chemickými a jinými toxickými látkami a při živelných pohromách. Rozložení okruhů a skutečný obsah výuky v určitých předmětech školy je v kompetenci ředitele konkrétní školy. (Pokyn č. j. 34776/98-22, 1999)

V srpnu 2002 byl vydán nový pokyn MŠMT a za nejvýznamnější novinku bychom měli považovat povinné zařazení předmětu OČMU v rozsahu nejméně šesti vyučovacích hodin ročně v každém ročníku do osnov na veškerých základních, středních a vyšších odborných školách. (Pokyn č. j. 12 050/03-22, 2003)

V následující kapitole teoretické části uvádíme legislativní rámec týkající se námi zvolené problematiky. Zejména pak výchozí právní předpis a to Zákon č. 240 / 2000 Sb., krizový zákon či Zákon č. 239/ 2000 Sb., o IZS. V této části dále uvádíme základní listinu pro rozvoj oboru ochrany obyvatelstva a tou je v současné době Koncepce ochrany obyvatelstva do roku 2020 s výhledem do roku 2030 z roku 2013. Koncepce uvádí, že *„Navržené úkoly pro následující období představují realizovatelný a udržitelný směr, kterým by se do budoucna ochrana obyvatelstva měla ubírat. Koordinace plnění těchto úkolů a naplnění myšlenky koncepce je úkolem Ministerstva vnitra.*“ (Koncepce ochrany obyvatelstva do roku 2020 s výhledem do roku 2030, 2013, str.55)

Další důležitou kapitolou je část, kde se věnujeme definování základních pojmů týkajících se vybrané problematiky. Zejména pak charakterizováním ochrany obyvatelstva, úloh civilní ochrany, zvláště pak varování, vyrozumění, evakuace, ukrytí, nouzové přežití a další metody k zabezpečení ochrany života, zdraví a majetku obyvatelstva. Ve spojení s touto částí práce považuji za zajímavé zmínit, že HZS ČR uvádí velmi zajímavou říkankou pokyny při spuštění sirény., *Když uslyšíš sirény jak kolísavě zní, utíkej do nejbližší budovy a uzavři se v ní, nepokoušej se však telefonem volat, v rádiu a televizi dozvíš se, co se stalo a jak se správně chovat.*“ (www.hzscr.cz)

V kapitole týkající se definování základních pojmů dále ještě charakterizujeme MU jako takovou a je zde popsáno dělení mimořádných událostí. Zde můžeme zmínit, že Ministerstvo vnitra blíže definuje MU jako: *„Událost nebo situaci vzniklou v určitém prostředí v důsledku živelní pohromy, havárie, nezákonnou činností, ohrožením kritické infrastruktury, nákazami, ohrožením vnitřní bezpečnosti a ekonomiky, která je řešena obvyklým způsobem orgány a složkami bezpečnostního systému podle zvláštních právních předpisů. Pod tímto pojmem je v současných právních předpisech ČR uváděna řada pojmů jako jsou např. mimořádná situace, nouzová situace, pohroma, katastrofa, havárie.“* (www.mvcr.cz)

Kromě toho v této části definujeme Integrovaný záchranný systém a jeho složky. Bouřa uvádí, že: cílem IZS je fungujícím a globálním využitím soustředěných sil a prostředků, záchrana životů lidí, hmotných a duchovních statků společnosti a redukce dopadů způsobených MU. (Bouřa, 2004)

Postupům zachraňujícím životy, zdraví a majetek je zapotřebí se učit a právě žáky základních tříd můžeme považovat za nejlépe ovlivnitelnou skupinu, proto významná kapitola teoretické části práce je věnována preventivně výchovné činnosti v rámci základního vzdělávání, učebním pomůckám a vzdělávacím programům. Je zde podrobně představeno několik stávajících příruček, učebnic a programů, které jsou v dnešní době pedagogům k dispozici ke zlepšení pochopení a zdokonalení výuky dané problematiky.

Jako výchozí příručku, která byla vydána na základě Pokynu MŠMT v roce 2003 a to k začlenění tematiky OČMU do vzdělávacích programů zde zmiňujeme příručku nazvanou „Ochrana člověka za mimořádných událostí“. Mezi další zajímavé pomůcky zde uvádíme řadu učebnic nakladatelství ALBRA a učebnic nakladatelství Fortuna. Dále v této kapitole zmiňujeme projekt s názvem NAPLNO. Příručka, která na základě tohoto projektu

vznikla, patří k dalším velmi užitečným pomůckách vhodným pro výuku OČMU. Kolektiv autorů příručky uvádí, že: „Zařazením čehokoliv z příručky do vlastní výuky se zařadíte mezi ty, skrze které se plní tajný cíl našeho projektu. Samozřejmě, že oficiálně vykazujeme proškolené učitele, odpracované hodiny a vytištěné příručky – ve skutečnosti ale doufáme, že se nám podaří někoho dalšího zaujmout a získat pro promyšlenou výuku (nejen) OČMU.“ (Metodická příručka k výuce tematiky OČMU- projekt NAPLNO, 2008, str. 7)

Na závěr teoretické části je uvedeno školení pro pedagogy, které pravidelně pořádá HZS ČR pro středočeský kraj a kterého jsem se sama zúčastnila. „Učitelé se setkali v rámci školení tentokrát u hasičů v Rakovníku. Na stanici HZS Rakovník příslušníci prevence zorganizovali celodenní školení, které bylo složené z různých prezentací a reálných videí tak, aby byla v co největší šířce obsažena problematika ochrany člověka za běžných rizik a mimořádných událostí. Cílem bylo přiblížit pedagogům toto téma co nejzajímavější formou, aby pak i oni obdobně předali získané poznatky na školách svým žákům. Děti by tak měly lépe pochopit, jak se v různých zdravotní nebo i život ohrožujících situacích zachovat.“ (www. hzs.cr)

Základní část bakalářské práce tvoří její praktická část, kde je uvedeno námi provedené výzkumné šetření a komparace s jinými autory. Výzkumné šetření bylo uskutečněno využitím metody dotazníkového šetření s použitím jednotného dotazníku, který byl vytvořen autorem bakalářské práce přímo pro potřeby daného výzkumu.

Dotazník je orientován na ověření připravenosti žáků na zvládnání MU a na znalosti dotazovaných respondentů v této oblasti. Dále zde zjišťujeme, jakým způsobem je tato výuka realizována. Jako výzkumný vzorek jsme zvolili žáky 5. a 6. třídy na 4. Základní škole v Kladně ve věkovém rozmezí 10 - 12let. Hlavním cílem dotazníkového šetření bylo potvrzení či vyvrácení, námi definovaných hypotéz, kterých jsme si stanovili 5.

V této části diskuze definujeme a podrobněji rozebereme námi navržené hypotézy ve vzájemném vztahu se zjištěnými daty, které jsme výzkumným šetřením získali a komparací s jinými autory.

HYPOTÉZA 1 *Předpokládáme, že preventivně výchovná činnost na základní škole v oblasti ochrany obyvatelstva probíhá v 75% formou praktických ukázek, různých cvičení, nebo přednášek přímo ve škole.*

S HYPOTÉZOU 1 souvisela otázka č. 1 . V této otázce jsme zjišťovali, jakou formou probíhá na základní škole výuka ochrany obyvatelstva. 80% respondentů odpovědělo , že výuka Ochrany obyvatelstva v případě mimořádných událostí , jako je například chování při požáru, poskytování první pomoci probíhá u nich ve škole formou praktických ukázek, cvičení ve škole, nebo různých přednášek. 20% respondentů se přiklání k tomu, že tato výuka u nich ve škole probíhá spíše formou exkurzí a výletů například na stanici hasičů, nebo stanici záchranné služby.

Na podkladě zjištěných údajů je tedy nutné uvést, že je na této konkrétní škole volena spíše ekonomicky i časově méně náročná metoda výuky námi vybrané problematiky. Řeháková (2014) ve své práci také zjišťovala otázkou v dotazníku určeném pro učitele na několika základních školách „*Jakým způsobem probíhá výuka ochrana člověka za mimořádných událostí a běžných rizik na Vaší škole?*“ Výsledkem je, že *výuka OČMU je často zařazena do běžné výuky*“ a dále, že „*jsou žáci seznámeni s problematikou OČMU v rámci besed organizovaných složkami IZS*“ a kromě toho také, „*že s žáky procvičují tuto problematiku v rámci praktických cvičení*“ (Řeháková, 2014, str. 43)

Oproti tomu Libenský (2011) ve své práci uvádí, že na základě otázky z dotazníku „*Probíhá na vaší škole výuka ochrany člověka v krizových situacích?*“ a zjištěných dat došel k závěru, že „*jen nepatrné procento žáků si je vědomo výuky v dané oblasti*“ (Libenský, 2011, str. 32) Nicméně na základě vyhodnocení výsledků HYPOTÉZA 1 **byla potvrzena.**

HYPOTÉZA 2 *Předpokládáme, že více než 50% respondentů ví, jak se správně chovat při evakuaci školy.*

S HYPOTÉZOU 2 souvisela otázka č. 10. V této otázce jsme zjišťovali, zda respondenti ví, jak se správně chovat při evakuaci školy. 92% respondentů odpovědělo, že při evakuaci školy zachová klid, bude dbát pokynů učitele a bude opouštět školu se svojí třídou. Pouze 8% respondentů uvedlo, že se bude okamžitě snažit opustit školu jako první, je jedno kdo s kým školu opouští. Z těchto výsledků je patrné, že žáci jsou dobře poučeni o postupu při vyhlášení evakuace. Toto zjištění je velice uspokojivé. Na základě vyhodnocení výsledků HYPOTÉZA 2 **byla potvrzena.**

HYPOTÉZA 3 *Předpokládáme, že více než 50% respondentů se dokáže správně zachovat při vzniku požáru.*

S HYPOTÉZOU 3 souvisela otázka č. 6. V této otázce jsme zjišťovali, zda respondenti ví, jak se správně chovat při vzniku požáru. 95% respondentů odpovědělo, že okamžitě vyběhne z domu, přivolá hasiče a voláním „HORÍ“ upozorní ostatní sousedy v domě. Pouze 5% respondentů uvedlo, že se schová v domě v místnosti, kde ještě nehoří a počká v bezpečí na příjezd hasičů. Řeháková (2014) ve své práci opět zjišťovala otázkou v dotazníku určeném žákům několika základních škol „*Co uděláš, když zjistíš, například ve škole hoří?*“ (Řeháková, 2014, str. 55)

V tomto výzkumu došla autorka téměř ke shodnému závěru a to, že 98% respondentů odpovědělo správně. Na základě vyhodnocení výsledků HYPOTÉZA 3 byla potvrzena. (Řeháková, 2014)

HYPOTÉZA 4 Předpokládáme, že více než 75% respondentů dokáže poskytnout laickou první pomoc člověku, který je v bezvědomí.

S HYPOTÉZOU 4 souvisela otázka č. 17. V této otázce jsme zjišťovali, zda respondenti ví, co je nejdůležitější zajistit člověku, který je v bezvědomí? 97% respondentů odpovědělo, že nejdůležitější je zajistit člověku průchodnost dýchacích cest. Pouze 3% respondentů uvedlo, že nejdůležitější je zajistit člověku dostatek tepla, aby mu nebyla zima.

Kroužek (2014) ve své práci otázkou v dotazníku došel k závěrům „*Co uděláš jako první, najdeš-li člověka v bezvědomí?*“ , že 55 % všech dotázaných, by bez ohledu na svoje vlastní bezpečí okamžitě přistoupilo k postiženému člověku a zkontrolovalo dýchání. Tato odpověď není špatně, ale nejdůležitější je vždy vlastní život a až pak život a zdraví ostatních. Tuto skutečnost si uvědomuje jen 20 (17 %) dotázaných žáků, kteří by nejdříve zkontrolovali okolí, zda nehrozí nebezpečí jim a až po ujištění se, že nebezpečí nehrozí, by začali s poskytováním první pomoci.“ (Kroužek, 2014, str. 38) Na základě vyhodnocení výsledků HYPOTÉZA 4 byla též potvrzena.

HYPOTÉZA 5 Předpokládáme, že více než 75% respondentů zná správně všechny linky tísňového volání.

S HYPOTÉZOU 5 souvisela otázka č. 4. V této otázce jsme zjišťovali, zda respondenti znají správně všechny linky tísňového volání. 90% respondentů odpovědělo, že správné linky tísňového volání je skupina čísel 112, 155, 158, 156, 150. Pouze 10% respondentů uvedlo skupinu čísel 155, 116, 158, 156, 150.

Těž Libenský (2011) ve svém výzkumu zařadil otázku telefonních linek tísňového volání. Žáci měli k jednotlivým složkám IZS přiřadit správná telefonní čísla. Libenský uvádí, že „*Otázka byla hodnocena na základě celkové správnosti a měla největší procento správně zodpovězených odpovědí. V čem se chybovalo, byla evropská linka tísňového volání a respondenti ji buď neznali, nebo si mysleli, že má telefonní číslo 911.*“ (Libenský, 2011, str. 34)

Dále Řeháková (2014) ve své práci uvádí dvě otázky týkající se tísňových telefonních linek. Konkrétně otázku „*Na jaké číslo zavoláš, když uvidíš někoho provádět trestný čin?*“ Dále uvádí, že 79 % respondentů odpovědělo správně. Respondenti prokázali, uspokojivou znalost čísel tísňového volání, konkrétně tedy čísla 158 a 156.“ Jako druhá byla otázka „*Co je linka tísňového volání 112?*“ Zde došla autorka k výsledku, že „84 % odpovědělo správně, výsledek je uspokojivý.“ (Řeháková, 2014, str. 55) Na základě vyhodnocení výsledků i HYPOTÉZA č. 5 byla potvrzena.

Z výzkumného šetření tedy vyplývá, že všechny námi stanovené hypotézy byly potvrzeny. Výsledky výzkumu na této základní škole svědčí o tom, že je zde výuce OČMU věnován dostatečný prostor. Výsledky výzkumu ukazují, že výuka této problematiky je v tomto konkrétním případě v zájmu vedení této školy. Pro doplnění zde uvádíme plán 4. Základní školy MONTESSORI na školní rok 2015 / 2016, týkající se problematiky Ochrany obyvatelstva. Plán školy: „*Ochrana proti útočníkovi, první pomoc, samostatný projekt „PRVNÍ POMOC PROŽITKEM“, dopravní výchova, obrana státu, hasičský záchranný sbor Středočeského kraje - video materiály zaměřené na rizika.*“ (www.4zskladno.cz)

9 ZÁVĚR

V současné době nám pořád častěji hrozí, nebo nás častěji provázejí MU rozdílné povahy, charakteru či intenzity. Vývoj společnosti, který s sebou nese nové zdroje rizik má bez pochyby za poslední dobu vzrůstající ráz. Proto bychom měli na všechny tyto případné MU být správně připraveni. Vzhledem k tomu, že má profese je profese zdravotní sestry, přirovnala bych toto k tomu, že „vždy je lepší prevence než-li léčba.“

Smysl prevence se zakládá především na tom, že připraveností svou a našich dětí, můžeme lépe potlačit obavy a paniku, které při těchto událostech vznikají. V rozhodujících situacích jsme pak schopni jednat tak, abychom se ochránili a zužitkovali k tomu získané zkušenosti a duchapřítomnost často zcela automaticky, aniž bychom to věděli. Mnoho lidí je pořád více nevšímavých ke svému okolí a tento model chování přenášíme na své děti.

Zařazením výuky OČMU, jako jsou základy první pomoci, základy požární ochrany, nebo i dopravní výuky pravidelně do vyučování vytvoříme novou a lepší budoucí generaci...

SEZNAM POUŽITÝCH ZKRATEK

ČAHD	Česká asociace hasičských důstojníků
GŘ HZS ČR	Generální ředitelství Hasičského záchranného sboru
HZS	Hasičský záchranný sbor
HZS ČR	Hasičský záchranný sbor České republiky
IZS	Integrovaný záchranný systém
MŠMT	Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy
MU	Mimořádná událost
MV	Ministerstvo vnitra
OČMU	Ochrana člověka za mimořádných událostí
OOMU	Ochrana obyvatelstva za mimořádných událostí

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

BRZYBOHATÝ, M. a kol. Terorismus a my. Základy sebeobran. 1. vyd. Praha: Vydavatelství a nakladatelství Computer Press, 2001. 216 s. ISBN 80-7226-584-9.

KROUPA, M., ŘÍHA, M., KRATOCHVÍLOVÁ, D. Ochrana obyvatelstva: varování, evakuace, poplachové plány, povodňové plány. 1. vyd. Praha: Armex, 2006, ISBN 80-867-9533-0

KROUŽEK, 2014, Bakalářská práce

LIBENSKÝ, 2011, Bakalářská práce

LINHART, P. – ROUDNÝ, R. Ochrana obyvatelstva a terorismus. Pardubice: Univerzita Pardubice., 2009. ISBN 80-247-0198-7.

LINHART, P. a kol. Ochrana člověka za mimořádných událostí pro střední školy. Praha, Fortuna., 2003. ISBN 978-807-1688-693.

MARÁDOVÁ, E. Ochrana člověka za mimořádných událostí. Praha: Vzdělávací institut ochrany dětí o. p. s., 2007. 1 s. ISBN 978-80-86991-24-5.

MARTÍNEK, B. Ochrana obyvatelstva I. 1. vyd. Praha: Policejní akademie České republiky v Praze, 2009, ISBN 978-80-7251-298-0.

ROSICKÁ, Z. Krizové řízení a ochrana obyvatelstva. Brno: Rašínova vysoká škola s.r.o., 2007, ISBN 978-80-87001-07-3

ŘEHÁKOVÁ, 2014, Bakalářská práce

ŠAFR, G. A kol. Ochrana obyvatelstva v případě krizových situací a mimořádných událostí nevojenského charakteru I. Kladno: ISBN 978- 80-263-0721-1

ŠENOVSKÝ, M., ADAMEC, V., HANUŠKA Z. Integrovaný záchranný systém: management záchranných prací. 1. vyd. Ostrava: SPBI, 2005, ISBN 80-866-3465-5

VALÁŠEK, J., MARTÍNEK, B. Krizové řízení při nevojenských krizových situacích: Modul C. Praha: MV, generální ředitelství HZS ČR, 2008, ISBN 978-80-86640-93-8.

ZEMAN, M., MIKA, O. Ochrana obyvatelstva. 1. vyd. Brno: VUT FCH, 2007, ISBN 978-80-214-3449-3

ELEKTRONICKÉ ZDROJE

KONCEPCE OCHRANY OBYVATELSTVA DO ROKU 2013, 2008, Dostupné z:
<http://www.hzscr.cz/clanek/koncepce-ochrany-obyvatelstva-do-roku-2013-s-vyhledem-do-roku-2020-503181.aspx>

KONCEPCE OCHRANY OBYVATELSTVA DO ROKU 2020, 2013, Dostupné z:
<http://www.hzscr.cz/clanek/ochrana-obyvatelstva-v-ceske-republice.aspx>

POKYN Č. J. 12 050/03-22 K ZAČLENĚNÍ TEMATIKY OCHRANY ČLOVĚKA ZA MIMOŘÁDNÝCH UDÁLOSTÍ DO VZDĚLÁVACÍCH PROGRAMŮ, 2003, Dostupné z: <http://www.msmt.cz/ministerstvo/pokyn-msmt-k-zacleneni-tematiky-ochrany-cloveka-za-mimoradnych-udalosti-do-vzdelavacich-programu-a-dodatek-k-ucebnim-dokumentum-pro-zakladni-skoly-stredni-skoly-specialni-skoly-a-vyssi-odborne-skoly-ochrana-cloveka-za-mimoradnych-udalosti-1>

POKYN Č. J. 34776/98-22, 1999, K ZAČLENĚNÍ TEMATIKY OCHRANY ČLOVĚKA ZA MIMOŘÁDNÝCH SITUACÍ DO VZDĚLÁVACÍCH PROGRAMŮ, Dostupné z: <http://www.hzscr.cz/clanek/historie-a-soucasnost.aspx>

POKYN MŠMT Č. J. 13 586/03-22, Dostupné z: <http://www.msmt.cz/ministerstvo/pokyn-msmt-k-zacleneni-tematiky-ochrany-cloveka-za-mimoradnych-udalosti-do-vzdelavacich-programu-a-dodatek-k-ucebnim-dokumentum-pro-zakladni-skoly-stredni-skoly-specialni-skoly-a-vyssi-odborne-skoly-ochrana-cloveka-za-mimoradnych-udalosti-1>

PŘÍRUČKA - OCHRANA ČLOVĚKA ZA MIMOŘÁDNÝCH UDÁLOSTÍ, 2003, Dostupné z: <http://www.hzscr.cz/clanek/web-ochrana-obyvatelstva-preventivne-vychovacinnost-pomucky-puvodni.aspx>

PŘÍRUČKA - PRO PŘÍPAD OHROŽENÍ, 2003, Dostupné z: <http://www.hzscr.cz/clanek/informace-pro-informace-pro-deti-a-skoly-pomucky-k-vyuce-a-publikace-v-oblasti-ochrany-obyvatelstva.aspx>

PŘÍRUČKA - VÝCHOVA DĚTÍ V OBLASTI POŽÁRNÍ OCHRANY, 2005, Dostupné z:
<http://www.hzscr.cz/docDetail.aspx?docid=11301&doctype=ART&chnum=3>

STUDIJNÍ MATERIÁLY OOMU, 2011, Dostupné z:
http://www.pdf.upol.cz/fileadmin/user_upload/PdFkatedry/KAZ/FRVS/21_Priloha_8_Studijni_materialy_OOMU_Kopecky.pdf

ÚSTAVNÍ ZÁKON Č. 110/1998 SB. O BEZPEČNOSTI ČESKÉ REPUBLIKY, Dostupné z:
<http://www.hzscr.cz/clanek/prehled-zakladnich-pravnich-predpisu-v-oblasti-krizoveho-rizeni.aspx>

ZÁKON Č. 133 / 1985 SB., O POŽÁRNÍ OCHRANĚ, Dostupné z:
<http://www.hzscr.cz/clanek/pravni-a-ostatni-predpisy-588431.aspx>

ZÁKON Č. 239/ 2000 SB., O INTEGROVANÉM ZÁCHRANNÉM SYSTÉMU, Dostupné z:
<http://www.hzscr.cz/clanek/zakladni-legislativa.aspx>

ZÁKON Č. 240 / 2000 SB., O KRIZOVÉM ŘÍZENÍ, Dostupné z:
<http://www.hzscr.cz/clanek/zakladni-legislativa.aspx>

ZÁKON Č. 241 / 2000 SB. HOSPODÁŘSKÁ OPATŘENÍ PRO KRIZOVÉ STAVY, Dostupné z:
<http://www.hzscr.cz/clanek/hospodarska-opatreni-za-krizovych-stavu.aspx>

ZÁKON Č. 320/ 2015 SB., O HASIČSKÉM ZÁCHRANNÉM SBORU ČESKÉ REPUBLIKY, Dostupné z:
<http://www.hzscr.cz/clanek/zakony-a-predpisy-zakony-a-predpisy.aspx>

ZÁKON Č. 73/1973 SB., ZÁKON O BRANNÉ VÝCHOVĚ Dostupné z:
<http://www.psp.cz/sqw/sbirka.sqw?cz=73&r=1973>

PŘÍRUČKA VÍŠ ODKUD VOLÁŠ O POMOC NA TÍSŇOVOU LINKU 112?, 2008, Dostupné z:
<http://www.hzscr.cz/clanek/vis-odkud-volas-o-pomoc-na-tisnovou-linku-112.aspx>

PŘÍRUČKA KDYŽ SE STANE NEŠTĚSTÍ, 2011, Dostupné z:
<http://www.hzscr.cz/clanek/psychologiccka-sluzba-materialy-ke-stazeni-a-odkazy.aspx>

SEZNAM POUŽITÝCH OBRÁZKŮ

Obrázek 1: Drak „Hasík“ maskot používaný pro účely programu HZS ČR

Obrázek 3: Učitelé se setkali v rámci školení - praktická ukázka hasičské výzbroje

Obrázek 2: Učitelé se setkali v rámci školení tentokrát u hasičů v Rakovníku

SEZNAM POUŽITÝCH GRAFŮ

Graf 1: Pohlaví respondentů

Graf 2: Věk respondentů

Graf 3: Jakým způsobem probíhá na Vaší škole výuka Ochrany obyvatelstva v případě mimořádných událostí , jako je například chování při požáru, poskytování první pomoci a podobně?

Graf 4: Které situace nazýváme mimořádnými událostmi?

Graf 5: Jaké je správné chování při mimořádné události?

Graf 6: Vyber tu skupinu, kde jsou všechna čísla tísňového volání správná.

Graf 7: Co je nutné nahlásit, když voláš na tísňovou telefonní linku?

Graf 8: Pokud zjistíš, že v domě vznikl požár, co uděláš nejdřív?

Graf 9: Víš kde ve škole máte umístěný hasicí přístroj?

Graf 10: Hoří-li na tobě oblečení co uděláš?

Graf 11: Proč zní každou první středu v měsíci ve 12 hodin sirény nepřerušovaným tónem po dobu 140 vteřin?

Graf 12: Jak budeš postupovat při evakuaci školy?

Graf 13: Které důležité věci patří do evakuačního zavazadla?

Graf 14: Co uděláš pokud v tvé blízkosti dojde k úniku většího množství nebezpečné chemické látky?

Graf 15: Jakým způsobem si budeš chránit oči a dýchací cesty v případě zamoření prostoru nějakou chemikálií či kouřem?

Graf 16: Jaké jsou tři základní životní funkce?

Graf 17: Které stavy bezprostředně ohrožují život člověka?

Graf 18: Jaká je první pomoc v případě popálení?

Graf 19: Co je nejdůležitější zajistit člověku, který je v bezvědomí?

Graf 20: V čem spočívá resuscitace člověka?

Graf 21: Kolik stlačení hrudníku za minutu musíš udělat při nepřímé srdeční masáži u dospělého člověka?

Graf 22: Jak vypadá stabilizovaná poloha a v jakém případě jí používáme?

SEZNAM POUŽITÝCH TABULEK

Tabulka 1: Pohlaví respondentů

Tabulka 2: Věk respondentů

Tabulka 3: Jakým způsobem probíhá na Vaší škole výuka Ochrany obyvatelstva v případě mimořádných událostí , jako je například chování při požáru, poskytování první pomoci a podobně?

Tabulka 4: Které situace nazýváme mimořádnými událostmi?

Tabulka 5: Jaké je správné chování při mimořádné události?

Tabulka 6: Vyber tu skupinu, kde jsou všechna čísla tísňového volání správná.

Tabulka 7: Co je nutné nahlásit, když voláš na tísňovou telefonní linku?

Tabulka 8: Pokud zjistíš, že v domě vznikl požár, co uděláš nejdřív?

Tabulka 9: Víš kde ve škole máte umístěný hasicí přístroj?

Tabulka 10: Hoří-li na tobě oblečení co uděláš?

Tabulka 11: Proč zní každou první středu v měsíci ve 12 hodin sirény nepřerušovaným tónem po dobu 140 vteřin?

Tabulka 12: Jak budeš postupovat při evakuaci školy?

Tabulka 13: Které důležité věci patří do evakuačního zavazadla?

Tabulka 14: Co uděláš pokud v tvé blízkosti dojde k úniku většího množství nebezpečné chemické látky?

Tabulka 15: Jakým způsobem si budeš chránit oči a dýchací cesty v případě zamoření prostoru nějakou chemikálií či kouřem?

Tabulka 16: Jaké jsou tři základní životní funkce?

Tabulka 17: Které stavy bezprostředně ohrožují život člověka?

Tabulka 18: Jaká je první pomoc v případě popálení?

Tabulka 19: Co je nejdůležitější zajistit člověku, který je v bezvědomí?

Tabulka 20: V čem spočívá resuscitace člověka?

Tabulka 21: Kolik stlačení hrudníku za minutu musíš udělat při nepřímé srdeční masáži u dospělého člověka?

Tabulka 22: Jak vypadá stabilizovaná poloha a v jakém případě jí používáme?

SEZNAM PŘÍLOH

Příloha 1: Dotazník

Příloha 2: Obázek 1: Drak „Hasík“ maskot používaný pro účely programu HZS ČR

Příloha 3: Obrázek 2: Učitelé se setkali v rámci školení - praktická ukázka hasičské výzbroje

Obrázek 3: Učitelé se setkali v rámci školení tentokrát u hasičů v Rakovníku

Příloha 1

ČESKÉ VYSOKÉ UČENÍ TECHNICKÉ V PRAZE

Fakulta biomedicínského inženýrství
Katedra zdravotnických oborů a ochrany obyvatelstva

Dotazník

Milý žáci,

Jmenuji se Pavla Kralovanská a jsem studentkou Českého vysokého učení technického v Praze, obor plánování a řízení krizových situací a ochrany obyvatelstva. Dotazník, který se Vám nyní dostal do rukou, je součástí mé závěrečné bakalářské práce a jeho vyplněním mi pomůžete k získání cenných informací a podkladů pro její vytvoření. Mou prací bych chtěla zjistit, jaká je vzdělanost žáků základních škol v oblasti ochrany obyvatelstva a jaká je jejich připravenost na zvládnutí mimořádných událostí. Tento dotazník Vám zabere jen několik minut, je zcela anonymní, proto své jméno neuvádějte. Zvolte vždy jen jednu Vámi vybranou odpověď, kterou zakroužkujte, nebo případně doplňte. Dotazník vypracujte samostatně.

Děkuji za Váš čas a nyní Vás prosím o vyplnění dotazníku.

Věk: _____

Pohlaví: chlapec   dívka:

- 1) Jakým způsobem probíhá na Vaší škole výuka Ochrany obyvatelstva v případě mimořádných událostí, jako je například chování při požáru, poskytování první pomoci a podobně?**

- a) praktické ukázky cvičení ve škole, nebo různé přednášky
- b) exkurze a výlety například na stanici hasičů, nebo stanici záchranné služby

2) Které situace nazýváme mimořádnými událostmi?

- a) situace při kterých dojde ke ztrátě peněženky, nebo mobilu
- b) situace při kterých je ohroženo zdraví a životy lidí, majetek, nebo životní prostředí

3) Jaké je správné chování při mimořádné události?

- a) pomáhat ostatním, dbát pokynů záchranářů, zbytečně netelefonovat
- b) zatelefonovat všem svým známým, raději nic nedělat abych nic nezkazil

4) Vyber tu skupinu, kde jsou všechna čísla tísňového volání správná.

- a) 155, 116, 158, 156, 150
- b) 112, 155, 158, 156, 150

5) Co je nutné nahlásit, když voláš na tísňovou telefonní linku?

- a) co se stalo, kde se to stalo, kdo volá a z jakého telefonního čísla volá
- b) co mám na sobě, kolik mi je let a kde bydlím

6) Pokud zjistíš, že v domě vznikl požár, co uděláš nejdřív?

- a) okamžitě vyběhnu z domu, přivolám hasiče a voláním „HOŘÍ“ upozorním ostatní sousedy v domě
- b) schovám se v domě v místnosti, kde ještě nehoří a počkám v bezpečí na příjezd hasičů

7) Víš kde ve škole máte umístěný hasící přístroj?

- a) ANO
- b) NE

8) Hoří-li na tobě oblečení co uděláš?

- a) budu utíkat a hledat nejbližší zdroj vody
- b) okamžitě si lehnu na zem a budu válet sudy, dokud oheň neuhasím, obličej si budu chránit dlaněmi

9) Proč zní každou první středu v měsíci ve 12 hodin sirény nepřerušovaným tónem po dobu 140 vteřin?

- a) svolávají hasiče na pravidelné cvičení
- b) jedná se o zkoušku, jestli všechny sirény fungují

10) Jak budeš postupovat při evakuaci školy?

- a) okamžitě se budu snažit opustit školu jako první, je jedno kdo s kým školu opouští
- b) zachovám klid, budu dbát pokynů učitele a budu opouštět školu se svojí třídou

11) Které důležité věci patří do evakuačního zavazadla?

- a) varná konvice, přenosná televize nebo tablet, stolní lampička, veškeré své oblečení a své osobní věci, čisticí prostředky, hodiny
- b) plastová láhev s pitnou vodou, trvanlivé potraviny, toaletní a hygienické potřeby, léky, příkrývka, svítilna, osobní doklady, peníze a cennosti

12) Co uděláš pokud v tvé blízkosti dojde k úniku většího množství nebezpečné chemické látky?

- a) půjdu se podívat blíž co se stalo a pokusím se udělat pár fotek
- b) nebudu se přibližovat k místu havárie, odejdu do bezpečné vzdálenosti

13) Jakým způsobem si budeš chránit oči a dýchací cesty v případě zamoření prostoru nějakou chemikálií či kouřem?

- a) brýlemi proti slunci s vysokým UV filtrem a dlaněmi
- b) nejlépe lyžařskými brýlemi a navlhčeným ručníkem či kapesníkem

14) Jaké jsou tři základní životní funkce?

- a) sluch, zrak, chuť
- b) dýchání, krevní oběh, vědomí

15) Které stavy bezprostředně ohrožují život člověka?

- a) zástava dechu, masivní krvácení, bezvědomí
- b) silná bolest hlavy, zlomenina nohy, nebo ruky

16) Jaká je první pomoc v případě popálení?

- a) místo okamžitě namažeme mastí a zavážeme obvazem
- b) místo okamžitě chladíme proudem studené vody

17) Co je nejdůležitější zajistit člověku, který je v bezvědomí?

- a) průchodnost dýchacích cest
- b) dostatek tepla, aby mu nebyla zima

18) V čem spočívá resuscitace člověka?

- a) poloha na zádech, zajištění průchodnosti dýchacích cest, nepřímá srdeční masáž, případně dýchání z úst do úst
- b) zajištění tepla, otočení na bok se stlačením hrudníku

19) Kolik stlačení hrudníku za minutu musíš udělat při nepřímé srdeční masáži u dospělého člověka?

- a) 10
- b) 100

20) Jak vypadá stabilizovaná poloha a v jakém případě jí používáme?

- a) vleže na zádech s hodně podloženou hlavou v případě člověka v bezvědomí
- b) poloha na boku s pokrčenými končetinami v případě stabilizovaného člověka

Příloha 2

Obázek 1: Drak „Hasík“ maskot používaný pro účely programu HZS ČR

Příloha 3

Obrázek 2: Učitelé se setkali v rámci školení tentokrát u hasičů v Rakovníku

Obrázek 3: Učitelé se setkali v rámci školení - praktická ukázka hasičské výzbroje